

صاحبہ با مدیر مسئول نشر میزان

دانشگاهی دانشگاه شهید بهشتی چاپ کردم و بعد کتاب سوم مقارن شد با فعالیت نشر میزان. در همان زمان، که می خواستم کتاب های خود را چاپ کنم، کاستی هایی در مسأله نشر حقوق در ایران می دیدم، بعد این انگیزه در من تقویت شد که به پیشنهاد یکی از دوستان و با همکاری ایشان نشر میزان را پایه گذاری نمایم.

● چند سال است که در نشر میزان فعالیت می کنید؟
از ابتدای پایه گذاریش در سال ۷۳ و به همراه یکی از دوستانم به نام آقای «حمدید آیتی» کارمان را با هم شروع کردیم و بعد ایشان نشر جدیدی را شروع کرد و ما هم در نشر میزان به تنها یی کار خودمان را ادامه دادیم.

● هر کسی وقتی که یک کاری را آغاز می کند. دارای هدف اصلی و مبنایی است. شما در این راستا چه هدفی داشتید و چه هدفی را دنبال می کنید؟ البته فارغ از مسائل اقتصادی. من هم به مناسبت شغلی و هم به مناسبت ارتباط با اساتید، شاهد محدودیت های بخش دولتی در انتشار آثار علمی بودم. در بخش خصوصی هم مابایک مشکل بسیار جدی مواجه هستیم که هنوز هم این مشکل وجود دارد و آن اینکه، اکثر ناشرین قادر تخصص کافی و مدارک بالای دانشگاهی هستند. چون وزارت ارشاد تا مدت‌ها مدرکی که برای اعطای پروانه نشر می خواست، مدرک دیبلم بود و تعدادی از ناشرین هم که انتشارات به شکل موروثی به آفان رسیده و مدرک تخصصی بالا ندارند. اینها اکثر ناشرین را تشکیل می دهند

● ضمن کسب اجازه از جناب دکتر عباس شیری، لازم می دانم به پاس دقایقی که به ما اختصاص داده اید، تشکر نمایم. آقای دکتر! برای ورود بحث مان، مختصراً از بیوگرافی تان را بفرمایید؟
من عضو هیأت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران هستم، و مدیر مسئول و صاحب امتیاز نشر میزان.

من هم به مناسبت شغلی و هم به مناسبت ارتباط با اساتید، شاهد محدودیت های بخش دولتی در انتشار آثار علمی بودم. در بخش خصوصی هم مابایک مشکل بسیار جدی مواجه هستیم که هنوز هم این مشکل وجود دارد و آن اینکه، اکثر ناشرین قادر تخصص کافی و مدارک بالای دانشگاهی هستند. چون وزارت ارشاد تا مدت‌ها مدرکی که برای اعطای پروانه نشر می خواست، مدرک دیبلم بود و تعدادی از ناشرین هم که انتشارات به شکل موروثی به آفان رسیده و مدرک تخصصی بالا ندارند. اینها اکثر ناشرین را تشکیل می دهند

● از چه زمانی وارد فعالیت های اجرایی شدید. یعنی قبل از این که وارد نشر میزان شوید، آیا در این زمینه فعالیت های دیگری انجام داده اید؟
از سه کتابی که نوشته بودم، دو مورد را با همکاری جهاد

و علت این انتخاب، این هم بوده است.

نگاهی داشته باشیم به ناشران حقوقی کشور. به طور کلی چند ناشر حقوقی در کشور داریم که نظیر نشر شما، به طور اختصاصی در امر نشر کتابهای حقوقی فعالیت دارند؟

تعدادشان زیاد است، و همان طور که در بقیه بخش ها هم یک رویش قارچ گونه را می بینیم. خوب این هم از حوزه هایی است که به خاطر مزایا و به اصطلاح خدماتی که در وزارت ارشاد از قبیل پارانه ها، وام ها و غیره داده می شود و بازار کتاب های حقوقی هم خوب است. بالطبع به این حوزه ها هم، ناشرین زیادی روی آورده اند. شاید امروز بیش از ۳۰ ناشر هستند که در سرتاسر ایران در حوزه حقوق فعالیت می کنند و حداقل بیست ناشر هستند که تنها یا عمدتاً در نشر حقوق فعالیت می کنند. ولی اگر به کارنامه اینها مراجعه کنیم، غیر از ناشران محدودی، ناشری که در سال حداقل سی عنوان کتاب حقوقی منتشر کند و حداقل ده عنوان آن چاپ اول باشد، نمی بینیم.

می خواست، مدرک دیپلم بود و تعدادی از ناشرین هم که انتشارات به شکل موروثی به آنان رسیده و مدرک تخصصی بالا ندارند. اینها اکثر ناشرین را تشکیل می دهند. از طرف دیگر وزارت ارشاد فعالیت در همه حوزه ها را محدود نمی کند. در نتیجه، ناشران در ایران اصولاً غیر متخصص اند و ما کمتر ناشری را داریم که اگر در رأس یک مجمع انتشاراتی قراردارد، دارای یک مدرک عالی در رشته خودش باشد و تخصص در رشته خود داشته باشد. لذا، بعضاً کسانی که در این حوزه کار می کنند، به غیر از تعداد اندک شماری از ناشران که البته خوشبختانه این روند را به افزایش است، یک اطلاعات عمومی در زمینه کار نشر دارند، در نتیجه، نمی توانند کتابهای طراز اول تولید کنند. هر کتابی را که به آنها ارجاع می شود می توانند تولید کنند، اما توانایی ندارند که به کارهای پژوهشی در مؤسسه شان بپردازنند؛ طرح های پژوهشی را تصویب و اجرا کنند؛ توان ندارند که به مؤلفان ایده نویسنده بدهند؛ نقش تأثیفات را به نویسندها بگویند حوزه ها و نیاز هایش را به مؤلفان منتقل کنند و مؤلفان را ترغیب و تشویق کنند که به جای حوزه های تکراری، در آن حوزه ها فلم بزنند و اینها وضعیتی است که نشر در آن زمان داشت و هنوز هم کما کان دارد و من احساس کردم که با توجه به شرایطی که در آن قرار دارم، می توانم در واقع یک مجموعه ای را پایه گذاری کنم که در ظرف ده سال آینده ضمن اینکه تبدیل به اولین ناشر حقوقی ایران بشود، بتواند به یک مؤسسه پژوهشی و تحقیقاتی تبدیل گردد و کارهایی را به مؤلفان پیشنهاد بکند و این کارها را منتشر بکند که الحمد لله در این زمینه هم موفق شدم و نمونه کارهایی را که در سال های ۸۲ و ۸۳ منتشر کردم، تأیید کننده این مدعای است. به هر صورت امروز ما دارای یک نشر فوق تخصصی هستیم، نشری که در تعداد عناوین پیشتر بوده و توانسته است تعداد بسیار زیادی کتاب حقوقی منتشر بکند، در چاپ اول رتبه اول را دارد و هر ساله به طور متوسط بیش از ۳۰ کتاب چاپ اول در رشته حقوق منتشر می کند. اینها کارهای پژوهشی هستند که بعضی سالها بر روی آنها کار شده است و البته ما در سال ۸۰ به بعد به این فکر افتادیم که در دانشکده ای هستیم که رشته علوم سیاسی و روابط بین الملل وجود دارد، و عملاً این رشته ها با هم دیگر یک ارتباطی پیدا می کنند. مفهایی که در حوزه های علوم سیاسی و روابط بین الملل هم توسعه داده ایم و توانسته ایم در این زمینه هم حدود ۲۰ کتاب تا به امروز منتشر بکنیم و کارهای پژوهشی بسیار ارزشمند ای در همین زمینه ها در دست انتشار داریم.

آقای دکتر! عنوان نشر شما «میزان» است، وجه تسمیه اش چیست و چرا این عنوان را انتخاب کرده اید؟ دو دلیل داشت. اولاً، آیة شریفه سوره حیدد است. «لقد ارسلنا رسالنا بالبینات و انزلنا معهم الكتاب و المیزان» خوب این در واقع، علت اصلی بوده است که ما این عنوان را انتخاب کرده ایم و برگرفته از آیة قرآن بوده است. ثانیاً، میزان هم یک ارتباطی با دادگستری و عدالت دارد که اصلًا ترازو و یعنی میزان؛ خودش سمبیل عدالت است. این را هم در واقع مدنظر داشتیم

ناشران در ایران اصولاً غیر متخصص اند و ما کمتر ناشری را داریم که اگر در رأس یک مجمع انتشاراتی قراردارد، دارای یک مدرک عالی بوده و تخصص در رشته خودش باشد

یعنی اکثر این ها، یک تعدادشان حوزه های سنتی نشر حقوق را به عهده دارند که عنوان چاپ اول اصولاً ندارند یعنی در سال وقته که کارنامه آنها را نگاه می کنید، می بینید که کتابهایی که چاپ کرده اند، مثلاً تعداد عناوین شان عمدتاً

نقص دیگر شان این است که اصلاً دسترسی به استاد طراز اول ندارند. یعنی استاد دانشگاه تهران و دانشگاه شهید بهشتی تقریباً متوجه کسر در نشر میزان هستند. حدود ۹۰ درصد این استاد، کتابهایشان در نشر میزان چاپ می‌شود. کمتر از ۱۰ درصد از استاد هستند که کتابهایشان در بقیه ناشرین چاپ می‌شود، هر ناشری دو یا سه کتاب چاپ کرده است.

• آقای دکتر! فرمودید که یکی از نقص‌های دیگر ناشران حقوقی، عدم دسترسی به استاد فرهیخته و بنام است. آیا به نظر شما، همه‌این ناشران حقوقی باشیست؟ دسترسی به این استاد داشته باشند و آیا همه می‌توانند از این امتیاز بهره ببرند؟

نه. نمی‌توانند داشته باشند. چون تولید علم، غیر از تولید در بقیه بخش‌هاست. تولید علم به این برمی‌گردد که شما بتوانید از نیروهای طراز اول علمی استفاده کنید. کشورهایی مثل ایران که زایش فرهنگی در آنها ضعیف است، این طوری نیست که هر ساله یک دکتر کاتوزیان به دنیا بیاید؛ هر ساله یک دکتر هاشمی، دکتر صفائی درست شود. یک نسل، در هر رشته‌ای از دانش، میوه‌هایی دارد. در ادبیات فارسی؛ در خط؛ در صدا؛ در موسیقی. بنابراین، یک نسل را که نگاه می‌کنید. می‌توانید پنج، شش شاعر را اسم بیاورید مانند شهریار، سهراب سپهری، پروین اعتصامی و غیره. در عرصه خط و موسیقی و تاریخ هم همین طور است. همه انتشارات دنبال اینگونه سرمایه‌گذاری نیستند. چون نه توان علمی آن را دارند و نه توان مالی آن را دارند در نتیجه، طبیعی است که آنها می‌خواهند از موجود بهره‌بگیرند و موجود هم میوه‌هایش همین‌ها هستند.

• پس همه ناشران از این شانس نمی‌توانند بهره ببرند. شانس نیست. برنامه ریزی است. من فعالیت‌های زیادی را بر آثار استاد طراز اول متوجه کردم. نسل بعد از اینها را هم ما سرمایه‌گذاری کردیم، یعنی نسل دوم حقوق ایران. معتقدیم این نسل، قطعاً نمود پیدا خواهد کرد و همین حالا هم موارد بسیار عالی دارند و جزو استاد درجه یک هستند. روی اینها سرمایه‌گذاری کردیم که اینها هم کارشناس منتشر شد و به چاپ های هفتمن، هشتم، نهم، دهم رسید. بعد از اینها هم روی افرادی سرمایه‌گذاری کردیم که جدیداً استخدام شده‌اند. البته در دانشگاه‌های تهران یا سایر دانشگاه‌های معتبر کشور، اینها استاد جوانی هستند. میانگین سنی شان زیر پنجاه سال است

متوجه کسر در قانون و کتابهای تدوینی است. از طرف دیگر، اکثر قریب به اتفاق کارهایی که انجام می‌دهند، تجدید چاپ است. به جرأت می‌شود گفت در سال، عنوان چاپ اول نمی‌شود. ناشرین جدید هم که در واقع پا به عرصه حقوق گذاشته‌اند. اینها هم اوایل شروع خوبی داشته‌اند؛ در چند سال اول شروع خوبی داشته‌اند ولی به واسطه ناتوانی که در مسئولان و مدیران این مجموعه‌ها یا به دلیل عدم دلیل تخصص شان، یا به دلیل خصوصیات اقتصادی خاصی که داشته‌اند، عملًا اینها هم در عالم نشر متوجه شده‌اند و به ناشران غیرفعال تبدیل شده‌اند. هر چند در واقع شروع خوبی داشته‌اند، ولی عملًا به ناشرین غیرفعال تبدیل شده‌اند و کارنامه هاشان از سال ۸۳ زیر ده عنوان و آن هم تجدید چاپ بوده و حتی یک چاپ اول

یکی از اشکالات اساسی در خصوص انتخاب ناشر سال است، این که در این زمینه به صورت کاملاً غیر علمی و غیر تخصصی عمل می‌شود. و اصلًاً به محتوا و کیفیت اهمیتی داده نمی‌شود. این است که ما پیشنهاد جدی داریم که در حوزه حقوق که اصلی توین نیازهای کشور است، در حوزه‌های علوم انسانی ناشر تخصصی انتخاب بکنند

ناشته‌اند و کتابهایی را که چاپ کرده‌اند از سالهای قبل چاپ کرده‌اند یعنی قدرت و توانایی چاپ اول ندارند و روند کاهشی آثار منتشره آنان، مؤید این نظر است که تا ۱۳۵۸ عملًا تعطیل خواهد شد. فرض کنید که تست کارآموزی وکالت که یک مؤسسه چاپ کرده و روی آن دو سال زحمت کشیده تا آن را چاپ و منتشر کرده، یک ناشر دیگر آن را برداشته و داده به یک نفری که تحصیلات بسیار ابتدایی در حقوق دارد، فرد شده مؤلف و ناشر هم این را چاپ کرده وقتی هم که ما آن را تطبیق داده‌ایم، هفتاد - هشتاد درصد آن، همان کاری بوده که فرد دیگری انجام داده است. بنابراین، اکثر ناشرین روی آورده‌اند به حوزه‌های تدوینی، حوزه‌هایی که بیشتر تدوین است تا تألیف، این یک نقص بزرگ اکثر ناشرین حقوق است.

ولی توان علمی خوبی دارند و بسیار مستعدند و قطعاً در آینده به فرهیختگان حقوق ایران تبدیل خواهند شد و ما کتابهای آنها را هم منتشر کرده ایم. این کار برنامه ریزی می خواهد. ناشران دیگر هم باید استاد دانشگاههای معابر را شناسایی کنند. یعنی راهش تولید فکری فرهنگی است نه تولید مادی فرهنگی.

● گاهی موقع پایان نامه هایی که به شکل کتاب منتشر می شود. توسط استاد راهنمای آنها مقدمه یا دیباچه ای می نویسند که به نوعی معتبر جلوه کند، آیا این کارها را شما نه، ما این کار را نمی کنیم. ما مجموعاً پایان نامه هایی که تا حالا چاپ کرده ایم، ده مورد و عددتاً هم رساله های دکتر است. مگر کار خوب باشد. یعنی ممیزی بکنیم و کار را درجه یک تشخیص بدھیم که در این صورت چاپ می کنیم.

● آقای دکتر، برای چاپ ترجمه کتاب های حقوقی، ضوابط خاصی دارید یعنی از ضوابط خاصی پیروی می کنید؟ آیا در این راستا حقوق مصنفان و مؤلفان را رعایت می کنید؟ آیا در صد درصد، ما بعضی از این کتاب هایی را که ترجمه کرده ایم، با مؤلفان شان مکاتبه کرده ایم. با آنها تماس گرفته ایم یا نامه هایی گرفته ایم که دسترسی داشتیم. البته صد درصد نیست. در بعضی از آنها.

● برگردیم به بحث ناشران حقوقی. در مصاحبه هایی که با ناشران حقوقی شده، اکثر قریب به اتفاق آنها از کم رونقی بازار کتب حقوقی سخن می گویند و به نوعی گله می کنند. نظر شما در این زمینه چیست؟

من چنین اعتقادی ندارم. حداقل ما در کتابهای خودمان مواجه هستیم با یک عمر تقریباً کمتر از ده سال با میانگین چاپ دهم و یازدهم، یعنی بیش از سی کتاب داریم که هر سال منتشر می شود، کتاب چاپ هفدهم داریم. و اگر کتابهای ما را نگاه بکنید امروز میانگین کتابهای ما از چاپ هفتم و هشتم عبور کرده، هر سال چاپ می شود و در تیراز پنج هزار نسخه. و کتابهایی داریم که در سال یکبار چاپ می شود در تعداد ده هزار تیراز. و امروز ما بیش از پنجاه کتاب داریم که اینها جزو کتابهای مستمر ما هستند در چاپ و از این جهت ما بسیار خداوند را شاکریم و می توانم ادعا کنم که ۷۰٪ درصد بازار کتاب های دانشگاهی حقوقی در اختیار ماست. کتاب قانون مدنی در نظام حقوقی کنونی آقای دکتر کاتوزیان در سال ۷۷ را چاپ کرده ایم و تا امسال ده بار چاپ شده است. بایسته های حقوق اساسی در ۷ سال گذشته، ۱۷ بار و ۸۵ هزار نسخه چاپ شده است.

● مدیر مسئولی که تحصیل کرده حقوق است تا چه میزان در موقوفیت نشر می تواند مؤثر باشد؟

مؤثر است. خوبی زیاد. این شرط لازم است ولی کافی نیست. یک مجموعه ای لازم است در کنار هم جمع شود که آن مجموعه بتواند این چنین کاری بکند.

● تاکنون چند عنوان کتاب حقوقی به چاپ رسانیده اید؟

میانگین سالانه نشر این کتب به چه میزان است؟
بینید. الان به عنوان مثال در سال ۸۱، ۲۰ عنوان چاپ اول داشتیم. ۳۱ عنوان تجدید چاپ داشتیم یعنی ۵۱ عنوان که ۴۷ تا از اینها تالیف است و ۴ مورد ترجمه بوده. صفحات کتابهای تولید شده ۱۷۵۵۸ صفحه ما کتاب تولید کرده ایم و در تیراز ۵۱، ۸۲ همین آمار وقتی که به سال ۸۲ می رسمیم. سال ۵۱، ۱۴۲۳۰۰.

تجدید چاپ داریم و ۳۰ چاپ اول داریم، یعنی شما با ۸۱ کتاب مواجه هستید. از نظر افزایش تولید بیش از ۶۰ درصد و به همین نسبت فروش. در سال ۸۳ که الان در خدمت شما هستیم، تا به امروز از شش ماهه اول امسال، ما بیش از ۵۵ کتاب منتشر کرده ایم که از این کتاب ها، ۱۴ مورد آنها چاپ اول است که ۵ مورد آنها ترجمه است و ۹ مورد آنها تالیف است.

● وضعیت بازار کتب حقوقی را نسبت به سایر رشته های تخصصی چگونه می بینید؟
فکر می کنم شاید در بین رشته های تخصصی سه رشته در واقع، بهترین بازارهای کتاب را دارند، کامپیوتر، پزشکی و حقوق. این ها تقریباً می شود گفت در یک سطح اند. حالا البته از نظر آمار، بعضی مواقع می گویند کامپیوتر اول است، پزشکی دوم و حقوق سوم است. بعضی مواقع جا به جامی کنند. آمار دقیقی در ایران وجود ندارد، ولی با توجه به تیراز کتابها و مراکزی که کار می کنند، امروز بازار کتاب ایران در رشته حقوق خوب است.

● آقای دکتراگر، به عنوان کلام آخر، مطلبی دارید بفرمایید؟

کتابهایی داریم که در سال یکبار چاپ می شود در تعداد ۵۵ هزار تیراز. و امروز ما بیش از پنجاه کتاب داریم که اینها جزو کتابهای مستمر ما هستند در چاپ و از این جهت ما بسیار خداوند را شاکریم و می توانم ادعا کنم که ۷۰٪ درصد بازار کتاب های دانشگاهی حقوقی در اختیار ماست

مطلوبی که به نظرم می رسد، در خصوص ناشر سال است. یکی از اشکالات اساسی در خصوص انتخاب ناشر سال است، این که در این زمینه به صورت کاملاً غیر علمی و غیر تخصصی عمل می شود. و اصلأً به محظوظ و کیفیت اهمیتی داده نمی شود. این است که ما پیشنهاد جدی داریم که در حوزه حقوق که اصلی ترین نیازهای کشور است، در حوزه های علوم انسانی ناشر تخصصی انتخاب بکنند. ما ناشر تخصصی هستیم اگر بخواهیم ناشر سال بشویم، باید برویم کتابهای متفرقه هم چاپ بکنیم. ولی اگر فقط در حقوق و علوم سیاسی کار بکنیم، و کیفیت را نیز حفظ کنیم. طبیعی است که عنوان هایمان، همیشه کمتر از ناشرانی است که در حوزه های مختلف فعالیت دارند.

صندوق عدالت (۲)

اشاره:

در شماره پیشین، چگونگی تاسیس صندوق عدالت به عنوان ارمنان نخستین سفر ناصرالدین شاه به فرنگ بیان گردید. آورده شد که پس از نصب صندوق، سیل شکایات، عراض بی امضاء، تقاضای مساعد و کمک، مطالبات و حتی نامه‌های فحش و ناسرا سرازیر شد تا آنکه... در روزنامه دولتی اعلانی دیگر در دیبع الاول ۱۲۹۱ یعنی یکماه پس از نصب صندوق منتشر گردید که این اعلان را عیناً نقل می‌کنیم.

«در این جز و زمان که کفالت امور خلق به کفایت رای عدل شاهنشاه است سایه لطف و رحمت و مایه امن و نعمت را بر قاطبه مردم پاینده و مستدام می‌خواهد از آنجا که تمهید موجبات

به عموم خلق اعلام می‌شود که من بعد این نوع عراض را که موجب زحمت خاطر مبارک و مشغولیت اولیای دولت است علاوه بر اینکه برای صاحب غرض مشمر هیچ مثمر هیچ نتیجه نخواهد بود موجب موآخذه و تنبيه خود داند غرض صندوق فقط مخصوص کسانی است که ظلمی دیده و حق آنها به هیچ واسطه احقاق نشده باشد البته بعد از این خواهش مستمری و مواجب و اظهار فقر و تکدی و وقایع نگاری و حکایت نویسی را موقوف داشته این قسم عرضها را اسباب تغییر خاطر مبارک و زحمت و ضرر خود داند و نیز بعضی عراض بعرض حضور همایون رسید که رعایای بعضی ولایات از حاکم یا پیشکار خود شکایت کرده طوری در تظلم مبالغه و الفاظ مؤثر نوشته بودند که خاطر همایون مخصوصاً بررسیدگی و تحقیق آن عرض متوجه گردید از طرف دیوان عدالت و غیره هر قدر در تفتیش عارض کوشش شد بدست نیامد.

واضح است که صاحب این عرضه از دو حال خارج نیست، یا رعیت آن ولایت و فی الحقیقت مظلوم است یا از ارباب غرض و مردمان بیهوده است که خود را با این واسطه مشغول و حاکم را به این اسباب معزول می‌خواهد، اگر از شق اول است در پنهان شدن خود چه فایده تصور کرده است تا حال هیچ مسئله‌ای بی حضور مدعی و وضوح مدعایه ثبوت نه پیوسته تکلیف حاکم و مدعی علیه در نسبت ظلم و تعدی جز انکار و تبری چه خواهد بود و همینکه عارض حاضر شود و صدق عرض خود را مقروء سمع عاکفان حقوق اعلی دارد یا در حضور همایون بعرض و مطلب او رسیدگی شده بندگان اقدس شاهنشاهی بنفس نفیس حکم آنرا خواهند فرمود یا رسیدگی عرض او به مجلس شورای کبری که با حضور وزرای کبار و اشخاص بی غرض منعقد است راجع خواهد شد یا غور رسی و صدور حکم آن به دیوان عدالت راجع می‌شود و در هر صورت جزئیات حق عارض به هیچ وجه پوشیده نخواهد ماند این فقره جز به حضور عارض بهیچ قسم ممکن نیست و چنانچه اختلافی او بواسطه وحشت و اضطرابی که از حاکم خود دارد و می‌ترسد به مقام تلافی برآید این نکته را ابتدا ملتفت شود که وضع صندوق برای همین است که هر کس جزئیات و کلیات امور خود و ظلمی که باو و ملک و مال او واقع شده از روی کمال صداقت بیواسطه عرض کند و از معدلت شاهنشاه منتظر احقاق حق باشد و قطعاً با این حال جای وحشت و اضطراب نیست و کتمان اسم و شخص جز زحمت عرض برای عارض چه فایده خواهد داشت و اگر صاحب عرضه از صنف اخیر و محض غرض شخصی مرتکب این جرئت شده است علاوه بر این که عملی بیهوده و لغو کرده و از عرض خود هیچ نتیجه حسنه نخواهد دید. بالمال که از حیثت خط و قراین و علامات خارجه شناخته می‌شود و مورد سخط و غضب ملوکانه و تنبيه و سیاست کامل خواهد بود».

اینطور استنباط می‌شود که پس از نصب صندوق و ملاحظه شکایات و عراض - برای رسیدگی به شکایات و احقاق حق مظلومین - مأمورینی به ولایات گسیل شده‌اند - ولی این مأمورین چه کرده‌اند آیا باری از دوش مردم برداشته‌اند یا خود تحمیل تازه‌ای برای تحملات دیگر مردم بوده‌اند اگر هم پاسخ صریحی نتوان برای این سوال پیدا کرد - از حکایت فرمان شاه به عضدالملک می‌توان واقعیت امر را درک نمود. فرمان مذکور که در هشتم ذی‌حجه ۱۲۹۱ صادر شده چنین است:

عدل و انصاف و اعتصام و امان بی افاضه خالق و رعایت دقایق امری صعب می‌نمود رای الهام پذیر و خاطر ملکوتی ناظر همایونی مقتضی گردید که صندوق عدالت وضع و عراض مظلومین، بیواسطه، بخاکپای مبارک معروض افتد. چندیست ارباب طمع و غرض و مردمان بیکار در نظایر عراض و تکرار

کیفهای عریضه را بعد از ورود عضدالملک سرپسته بحضور خواهد آورد؛ در حضور، مهر آن برداشته شده اجمالاً ملاحظه می‌شود - هر چه عریض است که فقط به ملاحظه ما مخصوص است در حضور ضبط می‌شود و سایر عرایض را عضدالملک عریضجات خواهد برد او لاً در پشت خلاصه عرض را طوری که از مقصود عارض خارج نباشد یادداشت می‌کند که در عرض حضور ما کار مشکل نشود بعده احکام صادر و عرایض مرتب به عضدالملک داده می‌شود که به موقع اجرا و ثبت و ترتیب بگذارد.

آنچه از عرایض راجع به ادارات و وزارتاخانه‌های درباری یا اشخاصی است که در دارالخلافه حاضرند عضدالملک با منتهی درجه همت و مراقبت نخواهد گذاشت دقیقه‌ای تأخیر شده در ترتیب امر خللی راه یابد.

احکامی که بر طبق مستدعیات عارضین صادر می‌شود از هرگونه رسم و خواهش معاف خواهد بود. مامورین مختلف که برای انجام و اجرای بعضی فقرات و مواد مخصوصه فرستاده می‌شود باید اشخاصی - امین بی طمع باشند و تنها انجام ماموریت را در نظر بگیرند نه فوائد و عوائد ماموریت را و عضدالملک در این نوع مامورین هم خیلی دقیق شود و در عیب آنها خود را مسئول بداند.

عرایض صندوقها غالباً طمع انعام و وظیفه و شرح دعاوی کهنه بود و می‌توان تصور کرد که آن نوع آزادی برای صندوقها نیست که بتوانند از ظلم و ستم که مقصود بالذات بود اظهاری کنند - مامورین ولایات در عین اینکه باید معارض بانظم حکومت نباشند در آزادی صندوق مراقبت نمایند.

«عضدالملک! از وضع صندوق عدالت و این همه مراقبت که به شخص همایون خود در احقاق حق و اجرای عدل می‌نماییم هنوز قلب خود را آسوده و مطمئن نتوانسته ایم فرمود که نتایج حسن نیت در آسایش خلق و رفع ظلم وجود خارج داشته باشد چرا که تاکنون برای وصول عرایض مظلومین و اجرای احکام همایون ترتیب صحیحی نبوده؛ آن چاکر را به امانت و دینداری و دولتخواهی شناخته ایم. اداره این خدمت بزرگ را که متنضم رضای حق تعالی و آسایش خاطر عدالت مظاهر ما و رفاه و راحت بندگان خدا است بعده مراقبت و اهتمام آن چاکر محول می‌فرماییم. آن طور که بسلیقه و مقصود خاطر ما آگاهی دارد این امر را طرف توجه و اهتمام و مراقبت قرار داده حسن انتظام و ترتیب آن را موجب کمال رضا و مرحمت مبارکاند.

تکالیف آن چاکر آنچه در نظر بود اینست که شرح داده می‌شود و البته خود نیز شرایط لازم کار را بی حاجت شرح و تفسیر می‌داند. حاجی میرزا حسین خان و اجزای مجلس صندوق عدالت را نزد خود آورد و ماموریت خود را به آنها معلوم دارد و ترتیباتی که در این امر بود با تغییرات مستحسنین برقرار کند و اسباب و اصحاب این خدمت را در تکالیف خودشان دستورالعمل کافی بداند. عرایضی که از بد و استقرار صندوقهای ولایات رسیده و بر طبق آنها احکام صادر شده و مامورین برای اتمام عمل فرستاده اند غالباً فقرات آنها صورت حتمی و قطعی ندارد و نمی‌توان آنها را فصل یافته دانست عضدالملک از روی ثبت دفاتر این مجلس مراجعته نظر کرده عرایض را با احکام صادره و اتمام عملها مطابق نماید هرچه ناقص و غیر مجری است ثانیاً بیرون نویس کند به عرض مابرستاند و اجراء و اهتمام آنها را بعده مامورین ولایات گذاشته انجام قطعی هر فقره را معروض دارد.

سابقاً مامورین موقتاً از عمله خلوت و تفنگداران و اهالی کشیک خانه به ولایات رفته بودند که بعضی معاوتد و بعضی در کار مراجعتند. عضدالملک باید به اعمال آنها رسیدگی و غور کند که هر یک در ماموریت چه قسم سلوک کرده، خوب از عهده بر آمده اند یا به خلاف تکالیف خود بدرفتاری و طمع کاری و خاطرخواهی کرده اند، و نگذارد خوب و بد آنها بی مجازات بگذرند. از جمله میرزا مهدی خان مامور خمسه و یکنفر دیگر، آنچه بعرض رسیده خوب حرکت نکرده اند با تحقیقات بی غرضانه خود حقایق حال آنها را معلوم کند.

ماموران جدید که به حکم یکساله اقامت ولایات رفته اند آنچه به نظر می‌رسد غالباً قابل رجوع این نوع خدمت نبوده اند عضدالملک ملاحظه کند و موافق لیاقت این مهم خطیر مامورین را جرح و تعديل نماید و اشخاص منتخب مامور کند که حقیقت شایسته این خدمت باشند.

در مراکز معینه هر مملکت و نقاط اصلیه ولایات صندوق فرستاده شده است بقواعد مقرره باید دونوبت از هر محل کیف عرایض بسته بررسد، حکم ولایات در فرستادن کیف‌ها تقاعده دارند - مبارزین چاپارخانه‌ها مراقب نیستند باید عضدالملک قرار بدهد مامورین ولایات هر ماه دو مرتبه کیف عرایض را به چاپار بدهند و نگذارند کیف‌ها در محل خود آنقدر بمانند که یک دفعه عرایض چند ماهه خاطر ما را خسته کند و آنچه در ولایات خارج از خطوط چاپارخانه‌ها است موافق احکام سابقه، ماموران بلاد محصل باشند مصحوب قاصد و وسائل ممکنه کیف را هر تیا بخط چاپارخانه برسانند از این طرف هم عضدالملک کیفهای خالی شده را بی مطلعی به محل اعادت دهد که موقع آن خالی و معطل نماند و اگر کیف عرایضه بقدرت کفايت حاضر نباشد از نو به قدر لزوم کیف عرایضه ساخته و آماده داشته باشد.

بنظر می‌رسد که این تاسیس هم مانند غالب تاسیسات جدیده دوره ناصری - پس از مدت کوتاهی در برخورد با قواعد و حکام به تدریج متروک مانده و سپس بالکل به دست فراموشی سپرده شده است. اما در چه تاریخی صندوقها را جمع کرده‌اند معلوم نیست

این فقراتی است که در نظر بود و در این دستخط مندرج شد - عضدالملک سایر شرایط و لوازم پیشرفت منظورات عادلانه ما را ملاحظه کرده مجری و مدعی دارد و این حکم را در عداد فرایض و واجبات دینیه محدود داشته از حسن مراقبت و اهتمامات کافیه خاطر مارا خرسند دارد و در عهده شناسد».

سواجام صندوق عدالت

بنظر می‌رسد که این تاسیس هم مانند غالب تاسیسات جدیده دوره ناصری - پس از مدت کوتاهی در برخورد با قواعد و رسوم کهن و خود کامگی درباریان و حکام به تدریج متروک مانده و سپس بالکل به دست فراموشی سپرده شده است. اما در چه تاریخی صندوقها را جمع کرده‌اند معلوم نیست.

اینطور استنباط می‌شود که صندوق عدالت در همان ماههای اول ۱۲۹۲ هـ. ق. از میان رفته و تشکیلات آن برچیه شده است ■

مصوبات مجلس شورای اسلامی

• قانون موافقنامه کشتیرانی تجاری، دریائی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری سودان

۸۲۷/۲۶

• قانون موافقنامه کشتیرانی تجاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری کویا

۸۲۷/۲۶

• قانون موافقنامه کشتیرانی تجاری، دریائی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک مردمی الجزایر

۸۲۷/۲۹

• قانون موافقنامه دوجانبه سرویسهای هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت پادشاهی هلند

۸۲۷/۲۶

• قانون موافقنامه همکاریهای فرهنگی، علمی و آموزشی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک فدرال اتیوپی

۸۲۷/۲۶

• قانون موافقنامه حمل و نقل بین المللی جاده‌ای مسافر و کالا بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری بوسنی و هرزه گونین

۸۲۷/۲۹

تصویب نامه‌های هیات وزیران

• انتقال حق استفاده از پلاکاهای نسبت ۳۰۱۲ و ۲۹۶۵ واقع در بخش (۱) کرمانشاه با رعایت قوانین و مقررات مربوط از وزارت امور اقتصادی و دارایی به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح

۱۳۸۳۷/۱

• مجازبودن وزارت امور نسبت به فروش (۱) مترمیع باقیمانده اراضی واقع در محدوده پلاکاهای ثبتی شماره ۲۳۳ و ۳۵ واقع در بخش (۲) اردبیل

۱۳۸۳۷/۱

• مجازبودن وزارت دادگستری نسبت به امراضی مقدماتی موافقنامه همکاریهای حقوقی و قضایی در امور مدنی، تجاری، احوال شخصی و جزایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت کویت و اصلاحات مندرج در نامه شماره ۳۲۶۸۵ مورخ ۱۳۸۳/۶/۱۷ معاونت حقوقی و امور مجلس ریس‌جمهور و پیگیری مراحل قانونی آن تا تصویب نهایی

۱۳۸۳۷/۱

• مجازبودن وزارت امور اقتصادی و دارایی نسبت به امراضی وقت موافقنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف در مورد مالیاتهای برآمد و سرمایه و یا دارایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت صربستان و مونته نگرو موضوع نامه شماره

تصویب نامه شماره ۴۷۶۷۷ ت ۴۷۶۷۷-۵-۲۸۴۴۷ بعدازوازه «سرمایه گذار»، با توجه به نظر رئیس مجلس شورای اسلامی ۱۳۸۳۷/۸

• اصلاح آین نامه ایجاد، اصلاح، تکمیل، درجه بندي و نرخ گذاري تأسیسات ایرانگردی و جهانگردی و نظارت بر فعالیت آنها، موضوع تصویب نامه شماره ۴۷۶۷۷ ت ۴۷۶۷۷-۵-۲۸۴۴۷ مورخ ۱۳۶۸۷/۲/۲

• وظائف وزارت توانه‌های امور خارجه، اطلاعات و راه و ترابری به استناد تبصره العاقی ماده (۲) قانون ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران - مصوب ۱۳۳۷

• وظائف وزارت بازارگانی به استناد بند (ب) تبصره (۱۹) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور ۱۳۸۳۷/۸

• موافقنامه با قرار گرفتن هزینه شدن مبلغ سی میلیارد (۳۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف ۵۰۳۰۰۱ (هزینه‌های پیش‌بینی نشده) و پانزده میلیارد (۱۵۰۰۰۰۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف ۵۰۳۰۰۲ (هزینه‌های پیش‌بینی نشده سرمایه‌ای) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، به منظور ایجاد و راه اندازی دادسراها در اختیار دادگستری جمهوری اسلامی ایران ، تا پس از مبالغه موافقنامه باسازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، برابر قوانین و مقررات مربوط هزینه ۱۳۸۳۷/۸

• تعیین آین نامه اجرایی بند (۴) تبصره (۱) به عنوان تاریخ لازم الاجراشدن بندۀای (۳) و (۴) جدول پیوست تصویب نامه شماره ۴۷۶۷۹ ت ۴۷۶۸۹ ک مورخ ۱۳۸۲/۷/۸ موضوع سود بازارگانی روغن‌های پالم و کرnel با رعایت سایر مقررات مربوط ۱۳۸۳۷/۸

• اصلاح ماده (۱۸) آین نامه اجرایی بند (۵) تبصره (۱۹) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، موضوع تصویب نامه شماره ۴۷۸۵۹ ت ۴۷۸۵۶-۵-۲۹ مورخ ۱۳۸۳/۷/۸

• افزایش فوق العاده جذب کارکنان سازمان ثبت احوال کشور از تاریخ ۱۳۸۳/۷/۱ به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) ۱۳۸۳۷/۸

• تصویب استفاده بانک توسعه صادرات ایران از محل حساب ذخیره ارزی تا مبلغ پنجاه (۵۰) میلیون یورو برای طرح‌های سرمایه گذاری در کشور قرقیزستان و اقدام صندوق ضمانت صادرات ایران، بنایه درخواست مقاضی بانک، در خصوص بیمه کردن صدرصد (۱۰۰٪) ریسکهای سیاسی و تجاری سرمایه گذاری را با

تصویب نامه شماره ۴۷۶۷۷ ت ۴۷۶۷۷-۵-۲۸۴۴۷ مورخ ۱۳۷۷/۴/۳۱ معاونت حقوقی و امور مجلس ریس‌جمهور به وزارت امور اقتصادی و دارایی، پیگیری مراحل قانونی آن تا تصویب نهایی ۱۳۸۳۷/۱

• در خصوص مجاز بودن انتقال ۳۶ قطعه زمین از پلاک ثبتی ۷۹۳۰ واقع در بخش (۷) تبریز (مشهور به شهرک دکتر بهشتی قرامک) به سازمان ملی زمین و مسکن با رعایت قوانین و مقررات مربوط ۱۳۸۳۷/۱

• آین نامه اجرایی ماده ۶ قانون نحوه اعمال ماده ۶ قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۷۴ ۱۳۸۳۷/۱

• مجاز شدن مصالحه برخی معهدان ارزی که تأیید شده به مهر دفتر هیئت دولت می‌باشد، با رعایت قوانین و مقررات مربوط ۱۳۸۳۷/۸

• تعیین آقای حمیدرضا برادران شرکاء - معاون ریس‌جمهور و ریس‌سامان مدیریت و برنامه ریزی کشور - به عنوان نماینده ویژه ریس‌جمهور در مورد انجام جابجایی اعتبارات سال ۱۳۸۳ مربوط به ردیفهای متفرقه موضوع جزء (۵) بند «الف» تبصره (۱) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور ۱۳۸۳۷/۸

• صدور اجازه به وزارت جهاد کشاورزی نسبت به فروش برخی از اموال غیرمنقول مازاد بر نیاز خود به منظور تکمیل طرحهای نیمه تمام، تجهیز و بازسازی ساختمانهای اداری مربوط در اجرای جزء (۱) بند «الف» تبصره (۴) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور با رعایت قوانین و مقررات مربوط اقدام و ایzen کردن و جووه حاصل از فروش رابه حساب درآمد عمومی کشور ۱۳۸۳۷/۸

• اضافه کردن واژه «داوطلبانه» بعد از واژه «هدایایی» به بند (۲) تصویب نامه شماره ۴۷۴۳۲ ت ۴۷۸۶۵۱-۵-۲۸۶۵۱ مورخ ۱۳۸۲/۷/۲۴ با توجه به نظر رئیس مجلس شورای اسلامی ۱۳۸۳۷/۸

• حذف عبارت (خزانه‌داری کل کشور) از تصویب نامه شماره ۴۷۳۰۲۹ ت ۴۷۳۰۷۶۱-۵-۲۸۶۵۱ مورخ ۱۳۸۲/۷/۱۷، با توجه به نظر رئیس مجلس شورای اسلامی، موضوع نامه شماره ۴۷۱۱۷/۴۶۹۷۳-۵-۲۸۶۵۲ از تاریخ اعلام ایراد ۱۳۸۳۷/۸

• اضافه شدن واژه «اخلي» در ماده (۱۲) آین نامه اجرایی بند (۷) ماده واحده قانون تشویق سرمایه گذاری در طرحهای آب کشور، موضوع

دریافت کارمزد

- حذف عبارت «و ماده (۳) مصوبه شماره ۱۳۷۷/۳۰ شورای عالی اداری» از تصویب نامه های شماره ۲۵۷۵۷ تا ۵۹۱۶۵ تا ۲۹۳۷۱
- مورخ ۱۳۸۲/۵/۲۸، شماره ۲۹۳۷۱، موضوع برنامه ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد با توجه به نظر رئیس مجلس شورای اسلامی
- مورخ ۱۳۸۲/۵/۲۸، شماره ۲۹۳۷۳، موضوع برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی
- مورخ ۱۳۸۲/۵/۲۸، شماره ۲۹۳۷۲، موضوع تصویب نامه شماره ۲۸۵۵

- واگذاری حق استفاده از عرصه و اعیان شش دانگ یک قطعه زمین به شماره سی و سه فرعی از شماره چهار هزار و هشتصد و چهار اصلی مجلزا شده از شماره پانزده فرعی چهار هزار و هشتصد و چهار جاده از شماره چهار هزار و هشتصد و چهار جاده از شماره چهار هزار و هشتصد و چهار اصلی بخش یک شهر کرمان از وزارت جهاد کشاورزی به سازمان میراث فرهنگی و گردشگری برای ایجاد قوانین و مقررات مربوط

- الحاق «وزارت رفاه و تأمین اجتماعی و بنیاد شهید و امور ایثارگران» به عنوان بندی (۲۶) و (۲۷) به ماده (۲۳) آینین نامه تشکیل شورای اجتماعی کشور، موضوع تصویب نامه شماره ۲۴۴۶۱

- انتقال بدھی سازمان مدیریت تولید و انتقال نیروی برق ایران (توانیر) و برخی از شرکت‌های آب و فاضلاب به دولت

- اصلاح تصویب نامه شماره ۱۱۲۲۹ تا ۱۱۲۲۹ تا ۵۰۸۶۶
- مورخ ۱۳۸۳/۴/۷ با توجه به نظر رئیس مجلس شورای اسلامی

- مجاز بودن وزارت امور اقتصادی و دارایی نسبت به امضای مقدماتی موافقنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف در مورد مالیاتهای بر درآمد و سرمایه و یاداری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت سنگاپور موضوع نامه شماره ۴۰۰ مورخ ۱۳۷۷/۴/۳۱ معاونت حقوقی و امور مجلس ریس جمهور به وزارت امور اقتصادی و دارایی و پیگیری مراحل قانونی آن تا تصویب نهائی

- صدور اجازه به وزارت امور اقتصادی و دارایی نسبت به امضای مقدماتی موافقنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف در مورد مالیاتهای بر درآمد و سرمایه و یاداری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت برونئی دارالسلام در چهار چوب متن نمونه، موضوع نامه شماره ۲۸۳۵۵ تا ۴۰ مورخ ۱۳۷۷/۴/۳۱ معاونت حقوقی و امور مجلس ریس جمهور به وزارت امور اقتصادی و دارایی و پیگیری مراحل قانونی آن تا تصویب نهائی

۱۳۸۳/۷/۱۹

- تکلیف سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و وزارت خانه هادر قبل تکریم ارباب مردم

۱۳۸۳/۷/۱۹

- توزیع مبلغ نه میلیون (۷۰۰۰/۰۰۰) دلار از محل باقیمانده اعتبار بالاعوض دولت اسپانیا، قرار گرفتن مبلغ هشتاد میلیارد (۸۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال اعتبار از محل بند (۷) تبصره (۱۶) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور در اجرای تصویب نامه شماره ۳۵۳۸ تا ۵۰۸۶۰ مورخ ۸۳۰ برای پرداخت هزینه صدور پروانه ساختمان در وجه شهرداریها در اختیار بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و همچنین قرار گرفتن مبلغ چهار میلیارد و پانصد میلیون ریال (۴۵۰۰/۰۰۰) ریال اعتبار از محل بند (۷) تبصره (۱۶) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور به منظور احداث جمعاً سه هزار ترمیم محل برای اقامه نماز و برگزاری مراسم در چهارده مسجد مختلف شهرستان بم پس از هماهنگی با سازمان تبلیغات اسلامی در اختیار بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و برخی هزینه های دیگر بازسازی بم

۱۳۸۳/۷/۱۹

- اصلاح تصویب نامه شماره ۲۵۱۸۵ تا ۵۱۰۷۴

مورخ ۱۳۸۳/۵/۱۳

۱۳۸۳/۷/۱۹

- صدور اجازه به وزارت امور اقتصادی و دارایی به منظور تضمین بازپرداخت تسهیلات اعتباری میان مدت و بلند مدتی که توسط سیستم بانکی کشور از مؤسسات خارجی و بین المللی اخذ می شود

۱۳۸۳/۷/۱۹

- صدور اجازه به وزارت جهاد کشاورزی نسبت به فروش برخی از اموال غیر منقول مازاد بر نیاز خود به شرح فهرست پیوست به منظور تکمیل طرح های نیمه تمام، تجهیز و بازسازی ساختمانهای اداری مربوط در اجرای (۱) بند «الف» تبصره (۴) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور بار عایت قوانین و مقررات مربوط و افزایش کردن وجوه حاصل از فروش آنها به حساب درآمد عمومی کشور

۱۳۸۳/۷/۲۲

- تعیین آقای سید محمد احمدی به عنوان استاندار ایلام

۱۳۸۳/۷/۲۲

- صدور اجازه به وزارت جهاد کشاورزی نسبت به امضای موقت موافقنامه حفظ نباتات بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولتهای جمهوری عربی سوریه و سودان و پیگیری مراحل قانونی آن تا تصویب نهایی

۱۳۸۳/۷/۲۲

۱۳۸۳/۷/۱۹

- اصلاح تصویب نامه شماره ۳۷۹۹۵ تا ۵۲۸۶۱۷
- مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۲۵، موضوع برنامه ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد با توجه به نظر رئیس مجلس شورای اسلامی

۱۳۸۳/۷/۱۹

- تغییر عبارت «وزارت کشور» به «نهاد ریاست جمهوری» در ماده (۱) آینین نامه اجرایی جزء (۶) بند (ر) تبصره (۱۹) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، موضوع تصویب نامه شماره ۲۸۵۵ مورخ ۵۰۴۵

۱۳۸۳/۷/۲۹

- واگذاری حق استفاده از عرصه و اعیان پلاکهای ثبتی شماره یک فرعی از ۲۷۹۷ و ۲۷۶۱ اصلی واقع در تهران - خیابان فلسطین جنوبي - خیابان لقمان ادهم - کوچه بودزر جمهور - پلاک ۳۳ از نهاد ریاست جمهوری به فرهنگستان هنر برای ایجاد قوانین و مقررات مربوط

۱۳۸۳/۷/۱۹

- الحاق «وزارت رفاه و تأمین اجتماعی و بنیاد شهید و امور ایثارگران» به عنوان بندی (۲۶) و (۲۷) به ماده (۲۳) آینین نامه تشکیل شورای اجتماعی کشور، موضوع تصویب نامه شماره ۲۴۴۶۱

۱۳۸۰/۹/۱۰

مورخ ۵۲۳۳۰۱

۱۳۸۳/۷/۱۹

- اضافه شدن ریس سازمان حفاظت محیط زیست به ترکیب اعضای ستاد حوادث و سوانح غیر مترقبه کشور، موضوع ماده (۶) طرح جامع امداد و نجات کشور، موضوع تصویب نامه شماره ۲۴۴۱۲ تا ۲۲۸۲

۱۳۸۲/۷/۲۲

- تعیین آقایان حسین عبدی تبریزی و رجبعلی مژروعی و خانم ویدا مجتبه زاده به عنوان عضو شورای بورس

۱۳۸۳/۷/۱۹

- پوشش دادن صندوق ضمانت صادرات ایران تا سقف سیصد میلیون دلار ریس صادرات به کشور عراق و یا سرمایه گذاری در کشور

۱۳۸۳/۷/۱۹

- صدور اجازه ورود و ترخیص یک دستگاه رود هدر حفاری مستعمل به نام شرکت آب منطقه ای

- غرب کشور بدون در نظر گرفتن سال ساخت و شرط داشتن نمایندگی رسمی در ایران و بار عایت سایر قوانین و مقررات مربوط

۱۳۸۳/۷/۱۹

- افزایش سقف تعهدات صندوق خسارتهای بدنی اشخاص ثالث موضوع ماده (۱۱) آینین نامه صندوق تأمین خسارتهای بدنی - مصوب ۱۳۴۸ به هشتاد میلیون (۸۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال

● صدور اجازه به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی جهت اقدام نسبت به امضای موقت موافقنامه فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت افغانستان و پیگیری مراحل قانونی آن تا تصویب نهایی پیگیری ۱۳۸۳۷/۲۹	● قرار گرفتن مبلغ یک میلیارد و هشتصد و چهل و شش میلیون (۵۰۳۰۰۱) ریال از محل اعتبار ردیف (۵۰۳۰۰۰) (هزینه های پیش بینی نشده) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، به منظور پرداخت حق سنوات خدمت کارکنان تعیلی و پاداش پایان خدمت، در اختیار سازمان صنایع دستی ایران ۱۳۸۳۷/۲۹	● اصلاح تصویب نامه شماره ۶۹۹۱۷/ت/۳۰۳۴۳ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۲۶ با توجه به نظر رئیس مجلس شورای اسلامی
● قرار گرفتن مبلغ سیصد میلیون (۳۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف (۵۰۳۰۰۲) (هزینه های پیش بینی نشده سرمایه ای) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، برای خرید یک دستگاه ساختمان توابع خشی در سطح استان کرمان، در اختیار سازمان بهزیستی کشور ۱۳۸۳۷/۲۹	● قرار گرفتن مبلغ یک میلیارد و پانصد میلیون (۷۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف (۵۰۳۰۰۲) (هزینه های پیش بینی نشده سرمایه ای) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، به منظور پرداخت کل بهای ساختمان انتستیتو روانپردازشی تهران، در اختیار دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران ۱۳۸۳۷/۲۹	● تدوین سند ملی آموزش و پرورش توسط وزارت آموزش و پرورش با هماهنگی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور وزیر نظر شورای عالی آموزش و پرورش
● قرار گرفتن مبلغ یازده میلیارد و پانصد میلیون (۱۷۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف (۵۰۳۰۰۲) (هزینه های پیش بینی نشده سرمایه ای) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، به منظور استفاده در پروژه های معین در اختیار سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان تهران ۱۳۸۳۷/۲۹	● قرار گرفتن مبلغ یازده میلیارد و پانصد میلیون (۳۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف (۵۰۳۰۰۲) (هزینه های پیش نشده سرمایه ای) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، به منظور پرداخت کل بهای ساختمان انتستیتو روانپردازشی تهران، در اختیار دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران ۱۳۸۳۷/۲۹	● وظایف و اختیارات وزارت جهاد کشاورزی در خصوص صنایع تبدیلی و تكمیلی بخش کشاورزی
● قرار گرفتن مبلغ دو میلیارد (۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف (۵۰۳۰۰۲) (هزینه های پیش نشده سرمایه ای) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، به منظور تأمین اعتبار برای باقیمانده عملیات اجرایی طرح اضطراری آبرسانی به شهر اراک، در اختیار شرکت آب و فاضلاب استان مرکزی ۱۳۸۳۷/۲۹	● قرار گرفتن مبلغ سه میلیارد (۳/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف (۵۰۳۰۰۲) (هزینه های پیش نشده سرمایه ای) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، به منظور تأمین اعتبار برای باقیمانده عملیات اجرایی طرح اضطراری آبرسانی به شهر اراک، در اختیار شرکت آب و فاضلاب استان مرکزی ۱۳۸۳۷/۲۹	● لغو ماده (۶) آین نامه جذب و نگهداری نیروی انسانی نخبه و تبصره آن، موضوع تصویب نامه شماره ۱۷۸۱۴/ت/۳۰۹۸۷-مورخ ۱۳۸۳۷/۱۲ از تاریخ لازم الاجراشدن آین نامه یادشده
● قرار گرفتن مبلغ دو میلیارد (۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف (۵۰۳۰۰۲) (هزینه های پیش نشده سرمایه ای) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، به منظور تأمین اعتبار برای باقیمانده عملیات اجرایی طرح اضطراری آبرسانی به شهر اراک، در اختیار شرکت آب و فاضلاب استان مرکزی ۱۳۸۳۷/۲۹	● تعیین وزارت جهاد کشاورزی در مسائل دامی و گیاهی و سازمان حفاظت محیط زیست در مسائل انسانی به عنوان مرجع ملی کنوانسیون روتردام (PIC) ۱۳۸۳۷/۲۶	● اصلاح آین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان حجج و اوقاف و امور خیریه، موضوع تصویب نامه شماره ۳۰۳۱۲/ت/۲۸۳۶۱-مورخ ۱۳۸۳۶/۴
● اضافه شدن وزارت رفاه و تأمین اجتماعی به ترکیب شورای ستاد هماهنگی روابط اقتصادی خارجی موضوع تصویب نامه شماره ۸۸۳۴۶ ۱۳۶۰/۱۰/۴ مورخ ۱۳۸۳۷/۲۹	● اضافه شدن وزارت رفاه و تأمین اجتماعی به ترکیب شورای ستاد هماهنگی روابط اقتصادی خارجی موضوع تصویب نامه شماره ۸۸۳۴۶ ۱۳۶۰/۱۰/۴ مورخ ۱۳۸۳۷/۲۹	● اصلاح آین نامه اجرایی حمل و نقل جاده ای مواد خطرناک، موضوع تصویب نامه شماره ۱۳۸۰/۱۲/۲۷-مورخ ۵۲۰۲۹/ت/۴۸۷۰
● اضافه شدن دبیر ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز به ترکیب اعضای کمیته ماده یک آین نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات، موضوع تصویب نامه شماره ۷۰۶۲۱/ت مالی دولت، به مصرف برسد ۱۳۸۳۷/۲۹	● قرار گرفتن مبلغ دو میلیارد (۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف (۵۰۳۰۰۱) (هزینه های پیش بینی نشده) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، به منظور تأمین بخشی از بدھی معوقه با بت اجاره عرصه و اعیان به سازمان اوقاف و امور خیریه در اختیار دانشگاه الزهرا(س) ۱۳۸۳۷/۲۹	● اصلاح ردیف های (۱۴۷)، (۱۴۸) و (۱۴۹) جدول مریوط به تخلفات رانندگی در شهرها و جاده های کل کشور و میزان مجازاتهای آن، موضوع تصویب نامه شماره ۴۵۷۲۸/ت/۲۷۲۸۳-مورخ ۱۳۸۲/۸
● اضافه شدن رئیس ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز به ترکیب اعضای شورای عالی مناطق آزاد تجاری - صنعتی، موضوع بند (۱) تصویب نامه شماره ۷۶۳۰۵/ت/۱۹۰۲۷ مورخ ۱۳۷۶/۱۰/۲۹ ۱۳۸۳۷/۲۹	● تشکیل کمیسیون مشترک اقتصادی بین ایران و گرجستان به مسئولیت وزارت کار و امور اجتماعی	● قرار گرفتن مبلغ دو میلیارد (۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف (۵۰۳۰۰۲) (هزینه های پیش بینی نشده سرمایه ای) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، برای تکمیل طرح «ساختمان و تجهیز گروه فنی و مهندسی دانشگاه لرستان» در اختیار دانشگاه یادشده ۱۳۸۳۷/۲۹
● اضافه شدن رئیس ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز به ترکیب اعضای شورای عالی مناطق آزاد تجاری - صنعتی، موضوع بند (۱) تصویب نامه شماره ۷۶۳۰۵/ت/۱۹۰۲۷ مورخ ۱۳۷۶/۱۰/۲۹ ۱۳۸۳۷/۲۹	● صدور اجازه به وزارت امور اقتصادی و دارایی جهت اقدام نسبت به امضای مقدماتی موافقنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف در مورد مالیات های بردرآمد و سرمایه و دارایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت و نزوئلا در چهار چوب متن نموده، موضوع نامه شماره ۲۸۳۵۵۴۰ مورخ ۰/۹/۲۱ ۱۳۷۷/۱۳۷ معاونت حقوقی و امور مجلس رئیس جمهور و پیگیری مراحل قانونی آن تا تصویب نهایی ۱۳۸۳۷/۲۹	● قرار گرفتن مبلغ سه میلیارد (۳/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف (۵۰۳۰۰۲) (هزینه های پیش بینی نشده سرمایه ای) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، برای آزادسازی بخشی از زمینهای اطراف رو دخانه کرگانه شهر خرم آباد، در اختیار شهرداری خرم
● حذف عبارت «وبه استناد ماده (۳) مصوبه شماره ۱۳۸۳۷/۲۹	●	●

- سازمان صنایع کوچک و شهرک های صنعتی ایران جهت خرید ساختمن اداری (به درخواست وزارت صنایع و معادن) ۸۳۷/۲۵
- موافقت مشروط با اجرای طرح خط لوله انتقال گاز اتیلن به غرب کشور با استفاده از تسهیلات مالی خارجی و توسط شرکت مدیریت توسعه صنایع پتروشیمی (به درخواست وزارت نفت) ۸۳۷/۲۵
- موافقت مشروط به اجرای طرح احداث خط متروی تهران با استفاده از تسهیلات مالی خارجی و توسط شرکت راه آهن شهری تهران و حومه (به درخواست وزارت کشور) ۸۳۷/۲۷
- موافقت با اجرای طرح های اوره - آمونیاک ششم و اوره - آمونیاک سوم شیار از جمعاً به مبلغ پنج هزار و دویست و سه میلیارد و هفتصد و شصت میلیون ریال طی سال های ۱۳۸۳ و سال های بعد (به درخواست وزارت نفت) ۸۳۷/۲۵
- اصلاح محل تأمین تسهیلات طرح های مصوب متقاضی استفاده از تسهیلات بانکی جهانی و بانک توسعه اسلامی (به درخواست وزارت نیرو) ۸۳۷/۲۵
- تأیید واگذاری تجهیزات و تأسیسات متعلق به شرکت توانیر به شرکت پارس ژنراتور از طریق ترک تشریفات مزايدة و براساس میانگین قیمت تعیین شده توسط سه نفر کارشناس رسمی دادگستری (به درخواست وزارت نیرو) ۸۳۷/۲۵
- تأیید واگذاری کالاهای مازاد طرح نیروگاه شهید رجایی توسط شرکت توانیر به شرکت میان از طریق ترک تشریفات مزايدة (به درخواست وزارت نیرو) ۸۳۷/۲۵
- تأیید فروش تجهیزات و تأسیسات متعلق به شرکت توانیر به شرکت ساخت قطعات توربین شهریار از طریق ترک تشریفات مزايدة (به درخواست وزارت نیرو) ۸۳۷/۲۵
- تصویب افزایش نرخ فروش پودرهای شوینده دستی سبک و سنگین به میزان پنج درصد و پودرهای شوینده ماشینی سبک و سنگین به میزان ده درصد نسبت به نرخ های سال ۱۳۸۲ (به درخواست وزارت بازرگانی) ۸۳۷/۲۵
- اعطای کمک بلاعوض برای تولید و بکارگیری شش هزار دستگاه اتوبوس گاز سوز به استناد بند (ح) تبصره ۱۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور و ماده آیینه ای اجرایی بند مذکور (به درخواست وزارت نفت) ۸۳۷/۸
- موافقت با سرمایه گذاری در اجرای پروژه بازسازی موزه ورزش تهران به مبلغ بیست و پنج میلیارد ریال (به درخواست سازمان تربیت بدنی) ۸۳۷/۸
- تعیین قیمت برخی کالاهای اساسی در سال ۱۳۸۳ (به درخواست وزارت بازرگانی) ۸۳۷/۱۲
- جمع بندی و تصویب محورهایی از گزارش کمیته بررسی راهکارهای تأمین منابع مالی برای اجرای طرح های بخش دولتی و غیردولتی با حداقل استفاده از امکانات و توانایی های ساخت و تسریع فرآیند استفاده از این تسهیلات ۸۳۷/۲۲
- موافقت با سرمایه گذاری معادل پنجاه و یک میلیارد و پانصد میلیون ریال از محل منابع داخلی (به درخواست وزارت نیرو) ۸۳۷/۲۵

- تصویب وزیران عضو شورای عالی مناطق آزاد تجاری در مورد تعیین آقایان سید محمد رضا میلانی، کریم عابدی و میر طاهر موسوی به عنوان اعضای هیئت مدیره سازمان منطقه آزاد ارسپاران (جلفا)
- تصمیم وزرای عضو کمیسیون منتخب دولت مأمور رسیدگی به مشکلات واحدهای وزارت خارجی و توسط شرکت مدیریت توسعه صنایع پتروشیمی (به درخواست وزارت نفت) ۱۳۸۳/۱۹
- تصمیم وزرای عضو کمیسیون امور اجتماعی هیئت دولت درخصوص اشتغال به کار در برخی وزارت خانه ها ۱۳۸۳/۱۹
- تصمیم نماینده وزریس جمهور در مورد ارجاع اختلافهای ناشی از اجرای تفسیر قراردادهای مرتبط به طرح های عمرانی به شورای عالی فنی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور ۱۳۸۳/۱۲
- تصمیم نماینده وزریس جمهور در مورد توزیع و ابلاغ اعتبارات هزینه ای (جاری) و تملک دارایی های سرمایه ای (عمرانی) رده های متفرقه منظور در قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور بین دستگاه های اجرایی ذی ربط ۱۳۸۳/۱۲
- تصویبات شورای اقتصاد
- اعطای کمک بلاعوض برای تولید و بکارگیری شش هزار دستگاه اتوبوس گاز سوز به استناد بند (ح) تبصره ۱۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور و ماده آیینه ای اجرایی بند مذکور (به درخواست وزارت نفت) ۱۳۸۳/۷/۲۹
- اعطای کمک بلاعوض برای تولید و بکارگیری شش هزار دستگاه اتوبوس گاز سوز به استناد بند (ح) تبصره ۱۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور و ماده آیینه ای اجرایی بند مذکور (به درخواست وزارت نفت) ۱۳۸۳/۷/۲۹
- تصویب وزرای عضو شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری مبنی بر الحق ماده (۱۳) به آیین نامه اجرایی قانون توسعه صنعت ایرانگردی و جهانگردی موضوع تصویب نامه شماره ۱۴۲۱۰-۱۴۵ مورخ ۱۳۷۳/۶/۲۱
- جمع بندی و تصویب محورهایی از گزارش کمیته بررسی راهکارهای تأمین منابع مالی برای اجرای طرح های بخش دولتی و غیردولتی با حداقل استفاده از امکانات و توانایی های ساخت و تسریع فرآیند استفاده از این تسهیلات ۱۳۸۳/۷/۱۴
- تصویب وزرای عضو شورای اقتصاد در خصوص مجاز بودن تعمیر هجدۀ دستگاه موتور هواپیما توسط شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران به اعتبار چهار میلیون و پانصد هزار (۴۵۰۰۰۰) دلار از طریق ترک تشریفات مناقصه، براعیت قوانین و مقررات مربوط ۱۳۸۳/۷/۱۵

- تصویب نامه شماره ۱۳۷۷/۷/۳۰ مورخ ۱۳۷۷/۷/۳۰ شورای عالی اداری از تصویب نامه شماره ۱۳۳۶۳۹ ت漠خ ۱۳۸۰/۳ ت漠خ ۱۳۸۲/۹/۲۲ تصویب نامه شماره ۱۳۸۲/۸/۷۸ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۸ تصویب نامه شماره ۱۳۸۲/۸/۷۷ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۷۷ تصویب نامه شماره ۱۳۸۲/۸/۷۸ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۷۸ تصویب نامه شماره ۱۳۸۲/۸/۷۹ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۷۹ تصویب نامه شماره ۱۳۸۲/۸/۸۰ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۸۰ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۸۱ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۸۱ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۸۲ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۸۲ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۸۳ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۸۳ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۸۴ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۸۴ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۸۵ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۸۵ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۸۶ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۸۶ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۸۷ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۸۷ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۸۸ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۸۸ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۸۹ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۸۹ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۹۰ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۹۰ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۹۱ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۹۱ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۹۲ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۹۲ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۹۳ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۹۳ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۹۴ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۹۴ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۹۵ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۹۵ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۹۶ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۹۶ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۹۷ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۹۷ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۹۸ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۹۸ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۹۹ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۹۹ تصویب نامه شماره ۱۳۸۷/۷/۱۰۰ ت漠خ ۱۳۸۷/۷/۱۰۰

آرای هیأت عمومی دیوان عدالت اداری ی قضایی قضاوی قضاوی قضاوی

آرای هیأت عمومی دیوان عدالت اداری

رأی شماره ۲۴۵ مورخ ۸۳/۶/۲۹

شاكى: معاون نيزوی انسانی نيزوی هی انظامي جمهوري اسلامي ايران.
موضوع شکایت و خواسته، اعلام تعارض آراء صادره از شعبه دوم
تجديد نظر دیوان عدالت اداري.

مقدمه: الف - شعبه دوم تجدید نظر در رسيدگى به پرونده کلاسه ۷۹۶/۷۸ موضوع تقاضاى تجدید نظر آقای اسرافيل عظيمى به خواسته تجدید نظر در دادنامه شماره ۱۱۱۱ مورخ ۷۷/۶/۳۰ صادره از شعبه پنجم دیوان در پرونده کلاسه ۵۷۵/۷۷ به شرح دادنامه شماره ۱۱ مورخ ۸۱/۷/۱ با فسخ دادنامه بدوى حكم به الزام مرجع طرف شکایت به پرداخت حقوق و مزايا از تاريخ ۷۵/۵/۱۵ لغايت ۷۷/۴/۹ بابت مدت انفکاك از خدمت صادر و اعلام داشته است، ب - شعبه دوم تجدید نظر در رسيدگى به پرونده کلاسه ت ۴۷۳/۸۰/۲ موضوع تقاضاى تجدید نظر ناجا به خواسته تجدید نظر در دادنامه شماره ۲۹۴ مورخ ۸۰/۲/۱۶ صادره از شعبه پنجم دیوان در پرونده کلاسه ۳۴۹۴/۷۹ به شرح دادنامه شماره ۱۰۰۱ مورخ ۸۰/۸/۷۹ دادنامه بدوى را عيناً تأيد نموده است. هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در تاريخ فوق به رياست حجت الاسلام والمسلمين رازنى و باحضور رؤسائي شعب بدوى و رؤسائي و مستشاران شعب تجدید نظر تشکيل و پس از بحث و بررسى و انجام مشاوره با اکثریت آراء به شرح آتی مبادرت به صدور رأى مى نماید.

رأى هیأت عمومی

با عنایت به محتويات پرونده های بدۇنى و تجدیدنظر و اينكە تفاوت مدلول دادنامه های صادره از شعبه دوم تجدید نظر دیوان مبتنی بر شرياط و علل وجهات خاص هر پرونده بوده و معلول استبطاط و استنتاج مغایر از حکم واحد قانونگذار در خصوص مورد نمی باشد، لذا تفاوت آرای

مغایرت آن با قانون مستند است به قسمت دوم ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال شده است. بنابراین برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم مجدد به اعتراض شاکی نسبت به همان بخش از دستورالعمل فوق الذکر موردی وجود ندارد و موضوع شکایت شاکی مشمول مدلول دادنامه فوق الذکر است.

فوق الذکر از مصاديق آراء متناقض مذکور در ماده ۲۰ اصلاحی قانون دیوان عدالت اداری محسوب نمی شود و موردی برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم در قلمرو ماده مذکور وجود ندارد.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۰۲ مورخ ۸۳/۷/۵

سیاق عبارت عنوان قانون اصلاح تبصره ۲ الحاقی ماده ۷۶ قانون اصلاح مواد ۷۲ و ۷۷ و تبصره ماده ۷۶ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده ۷۶ مصوب ۱۳۷۱ مصوب ۱۳۸۰ و همچنین مدلول ماده واحده قانون مزبور مصرح در اصلاح تمامی متن تبصره ۲ ماده ۷۶ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۷۱ و نتیجتاً متضمن حذف حکم مقرر در خصوص اشتغال به خدمت در مناطق بد آب و هوای کشور است. بنابراین بخشانمه شماره یک کارهای سخت و زیان آور سازمان تأمین اجتماعی که بیمه شدگان شاغل در مناطق بد آب و هوای از تاریخ اجرای ماده واحده قانون فوق الذکر از مشمول آن مستثنی اعلام داشته است به لحاظ انتباق آن با هدف و حکم مقتن مغایرتی با قانون ندارد.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۱۳ مورخ ۸۳/۷/۵

حسب ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری آین نامه ها و تصویب نامه ها و سایر مقررات دولتی از جهات مندرج در ماده مذکور قابل اعتراض و رسیدگی در هیأت عمومی دیوان است. نظر به این که شقوق یک و ۲ اطلاعیه شماره ۷/۲۱۸۶ مورخ ۸/۶/۲۵ شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی ایران که مورد اعتراض قرار گرفته است واجدواصف لازم و متضمن تحقیق و اجتماع شرایط قانونی مربوط نیست. بنابراین موردی برای رسیدگی به اعتراض نسبت به آن و اتخاذ تصمیم در قلمرو ماده فوق الاشعار در هیأت عمومی دیوان وجود ندارد.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۰۶ مورخ ۸۳/۷/۵

با عنایت به این که تفاوت مدلول دادنامه های فوق الذکر مبتنی بر شرایط و اوضاع و احوال خاص هر پرونده می باشد و معلول استنباط معارض از حکم واحد قانونگذار نیست، بنابراین مورد از مصاديق آراء متناقض موضوع ماده ۲۰ اصلاحی قانون دیوان عدالت اداری محسوب نمی شود و موردی برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم در قلمرو ماده مزبور وجود ندارد.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۱۴ مورخ ۸۳/۷/۵

اعتراض نسبت به ماده ۳۴ آین نامه اجرایی شماره ۳۰۷۴۵۲ مورخ ۸/۶/۲۸۲۸ نسبت به ماده ۲۸۷۲۲۸ هیأت وزیران قبل از مورد رسیدگی قرار گرفته و بشرح دادنامه شماره ۳۳۱ الی ۳۵۴ مورخ ۸/۷/۲ هیأت عمومی دیوان مغایر قانون و خارج از حدود اختیارات شناخته نشده است. بنابراین برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم مجدد به اعتراض شاکی نسبت به همان ماده از آین نامه فوق الذکر موردی وجود ندارد و موضوع شکایت شاکی مشمول مدلول دادنامه فوق الذکر است.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۱۵ مورخ ۸۳/۷/۵

مطابق ماده ۲۵ قانون دیوان اداری تصویب نامه ها و آین نامه ها و سایر نظامات دولتی از جهات مقرر در ماده مذکور قابل رسیدگی و در صورت احراز جهات لازم قابل ابطال است. نظر به این که اعتراض نسبت به مصوبه شماره ۲۰۷۲۷ مورخ ۷/۵/۲۰ سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به جهت عدم ذکر بند امام خمینی (ره) در اعداد مناطق جنگی در مصوبه مزبور و تقاضای تغییر آن مصوبه به لحاظ فوق الذکر متضمن

رأی هیأت عمومی شماره ۲۳۳ مورخ ۸۳/۶/۲۲

قانونگذار به منظور گسترش فرهنگ حفظ توازن با درک مقاهم قرآن مجید و در مقام تشویق و ترغیب اشخاص در جهت نیل به اهداف والای مقنن و ارجح نهادن به تلاش و توفیق آنان در این امر عظیم وزارت فرهنگ و آموزش از مکلف کرده است که همه ساله یک دوره آزمون ویژه برای حافظان کل قران منحصر با شرط آشنایی با ترجمه و تفسیر علوم قرآنی و دروس اختصاصی در سطح کارشناسی این رشته فارغ از هر گونه قید و شرط دیگری از جمله میزان تحصیلات آنان براساس نظام آموزشی کشور، برگزار کند و به قبول شدگان مدرک رسمی کارشناسی رشته علوم قرآنی و حدیث اعطاء نماید. نظر به اینکه مقررات و نظمات دولتی و دستورالعمل های اجرایی قانون منحصر باشد و موجبات توسعه و یا تضییق دایره شمول قانون را فراهم نسازد، تبصره ۳ بند (و) بخش ۲-۲ دفترچه راهنمای آزمون و روایت تحصیلات تكميلي سال ۱۳۸۳ که برخورداری حافظان کل قران مجید را برای استفاده از قانون مذکور و اخذ مدرک تحصیلى کارشناسی مقید و مشروط به داشتن یکی از مدارک تحصیلى دیپلم نظام قدیم، گواهینامه دوره پیش دانشگاهی و مدرک کارданی قفل از تاریخ ۸۳/۶/۳۱ نموده و همچنین تبصره ۴ آن که با وضع قواعد آمره استفاده از مزایای قانون مزبور را برای حافظان دارای مدرک تحصیلى کارشناسی علوم قرآن منوط به شرایط خاصی کرده و با این کیفیت موجبات تضییق اطلاق حکم مقنن و دایره شمول آن را فراهم ساخته است، خلاف قانون و خارج از حدود اختیارات تشخیص داده و به استناد قسمت دوم ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می شود.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۱۲ مورخ ۸۳/۷/۵

موضوع دستورالعمل اجرایی نقل و انتقال تلفن همراه به شماره ۴۹۱۶۶ ۱۰/۱۵/۱۰ مورخ ۸۰/۷/۲۹ شرکت مخابرات ایران قبلاً مورد رسیدگی قرار گرفته و به شرح دادنامه شماره ۴۳۱ مورخ ۸۰/۲/۲۴ هیأت عمومی دیوان غیر قانون شناخته نشده است. بنابراین رسیدگی و اتخاذ تصمیم مجدد به اعتراض نسبت به موضوع مذکور موردی ندارد و اعتراض شاکی در این زمینه مشمول مدلول دادنامه فوق الذکر است.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۰۷ مورخ ۸۳/۷/۵

اعتراض نسبت به بخشانمه شماره ۳۰/۲۸۵/۸۲۶۹ ۸/۷/۲۲ مورخ ۲۰/۲۸۵/۸۲۶۹ امور مالیاتی کشور قبل از موردرسیدگی قرار گرفته و به شرح دادنامه شماره ۲۲۶-۲۲۷-۲۲۸ مورخ ۸/۶/۱۶ هیأت عمومی دیوان به لحاظ احرار مغیرت آن با قانون و خروج از حدود اختیارات رئیس کل سازمان امور مالیاتی کشور در وضع مقررات دولتی مستند است. بنابراین رسیدگی و اتخاذ تصمیم مجدد به اعتراض شاکی نسبت به همان بخشانمه مورددی وجود ندارد و موضوع شکایت شاکی مشمول مدلول دادنامه فوق الذکر است.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۰۸ مورخ ۸۳/۷/۵

اعتراض نسبت به دستورالعمل شماره ۵۲/۲۲۹۸۰ مورخ ۷/۱۰/۲۷ سازمان تأمین اجتماعی قبل از موردرسیدگی قرار گرفته و به شرح دادنامه شماره ۱۱۳-۱۱۴ مورخ ۸/۷/۴ هیأت عمومی دیوان به لحاظ احرار

با عنایت به تفاوت موضوع شکایت و خواسته و مدلول آراء فوق الذکر، تفاوت مفاد دادنامه ها مذکور مبتنی بر استنباط و استنتاج از حکم واحد مقتن درخصوص مورد نیست و درنتیجه موضوع از مصادیق آراء متناقض مندرج در ماده ۲۰ اصلاحی قانون دیوان عدالت اداری به شمار نمی رود و موردی برای رسیدگی و امعان نظر در قلمرو ماده مذکور وجود ندارد و مقرر می شود شعبه نهم بدوي دیوان به پرونده کلاسه ۷۶۱/۷۹ در اساس قضیه رسیدگی و رأی مقتضی صارد نماید.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۳۵ مورخ ۸۳/۶/۲۲

اعتراض نسبت به تبصره ۳ ماده ۱۶۹ آین نامه اجرای مفاد استناد رسمی لازم الاجرا قبل از مورد رسیدگی قرار گرفته و چون حسب نظری فقهای محترم شورای نگهبان تبصره مذکور خلاف شرع شناخته شده و به شرح دادنامه شماره ۱۹۴ الی ۲۰۰ مورخ ۷۷/۹/۲۱ به تجویز قسمت اول ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال گردیده است. بنابراین موردی برای رسیدگی به اعتراض نسبت به همان مصوبه در هیأت عمومی دیوان وجود ندارد و اعتراض شاکی در این زمینه مشمول مدلول دادنامه فوق الذکر است.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۳۶ مورخ ۸۳/۶/۲۲

با عنایت به وظایف و مسؤولیت های خاص هیأت عمومی دیوان عدالت اداری به شرح مقرر در قانون و اینکه موضوع شکایت شاکی از جمله تقاضای صدور دستور موقت از موارد صلاحیت هیأت عمومی محسوب نمی شود موردی برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم نسبت به موضوع در هیأت عمومی دیوان وجود ندارد و پرونده جهت رسیدگی به شعبه سوم بدوي دیوان ارجامی گردد.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۴۳ مورخ ۸۳/۶/۲۲

سیاق عبارات بند یک ماده ۳۵ قانون تشکیلات شورای اسلامی کشوری مصوب ۶۱ منحصر اصل مفید جواز اخذ عوارض از کالاهای تولیدی و خدمات ارائه شده از شهروندان قلمرو هر ضاهر در جهت رفع کمبود مالی شهرداری به منظور ارائه خدمات عمومی برای آن شهر است و ظهور در اخذ عوارض از شهروندان سایر نقاط برای مصرف آن در شهر معین و خاص ندارد. بنیجهات فوق الذکر و عنایت به وسعت بازار مصرف داخلی و خارجی نوشابه غیرالکی و اینکه افزایش عوارض آن محدود به قلمرو چغرافیایی شهر خاصی نیست و مورد متصمن تأمین هدف مقتن به شرح مقرر در بند یک ماده ۳۵ قانون فوق الذکر نمی باشد، بند ۳۸۷۴ مصوبه شماره ۳۳۴/۴۳۸۹ مورخ ۶۶/۳/۲۴ وزیر کشور که عوارض فروش نوشابه غیرالکلی را ۵٪ افزایش داده است مغایر قانون و خارج از حدود اختیارات قوه مجریه در وضع مقررات دولتی تشخیص داده می شود به استناد قسمت دوم ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می گردد.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۳۹ مورخ ۸۳/۶/۲۲

طبق ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری آین نامه ها و تصویب نامه ها و سایر نظامات دولتی از جهات مقرر در ماده مذکور قابل اعتراض و رسیدگی در هیأت عمومی دیوان است. نظر به اینکه تصمیم مورد شکایت متصمن قواعد دعام و کلی نیست و درخصوص مورد اتخاذ شده اتس و از مصادیق ماده فوق الذکر به شمار نمی رود، بنابراین موردی برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم درخصوص اعتراض نسبت به تصمیم مذکور در هیأت عمومی دیوان وجود ندارد و پرونده جهت رسیدگی به شعبه دوم بدوي دیوان ارجاع می شود.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۲۸ مورخ ۸۳/۶/۱۵

به موجب ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری تصویب نامه ها و

تحقیق و اجتماع شرایط مقرر در ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری نیست، بنابراین موضوع به کیفیت مطروحه قابل رسیدگی و امعان نظر در هیأت عمومی دیوان نمی باشد.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۱۱ مورخ ۸۳/۷/۳

به صراحت ماده ۶ قانون اصلاح مواد ۱ و ۲ و ۳ قانون اصلاح و حذف موادی از قانون ثبت اسناد و املاک کشور مصوب ۶۵ و الحاق موادی به آن مصوب سال ۷۰ کلیه وجوه مندرج در ماده مذکور باید به حساب دولت واریز و برابر مقررات قانونی مصرف و هزینه شود. نظر به این که مادتین ۳۷ و ۳۸ آین نامه اجرایی قانون اصلاح مواد ۱ و ۲ و ۳ قانون اصلاح و حذف موادی از قانون ثبت اسناد و املاک کشور در باب وصول واریز وجوه قانونی به حساب خاص و برداشت از آن متصمن ترتیبی برخلاف حکم صریح مقتن است. بنابراین مادتین مذکور به لحاظ مغایرت با قانون مستنداً به قسمت دوم ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می شود.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۰۱ تا ۲۵۱ مورخ ۸۳/۶/۲۹

اعتراض نسبت به بند ۵ ماده ۱۴ آین نامه اجرایی بند ۵ جز (ب) ماده ۷۶ واحده قانون اصلاح تبصره ۲ العاقی ماده ۷۶ قانون اصلاح مواد ۷۷ و تبصره ماده ۷۶ قانون تأمین اجتماعی موضوع تصویب نامه شماره ۵/۲۵۹۶۰ ت ۵۸۳۵۲ مورخ ۸۰/۱۲/۲۷ هیأت وزیران قبلاثص مورد رسیدگی قرار گرفته و به شرح دادنامه شماره ۴۶۳ الی ۷۰۳ مورخ ۱/۲۳ هیأت عمومی دیوان خلاف قانون شناخته نشده است. بنابراین موردی برای رسیدگی و امعان نظر مجدد به اعتراض نسبت به بند ۵ ماده ۱۴ مذبور وجود ندارد و اعتراض شاکی در این باب مشمول مدلول دادنامه فوق الذکر است.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۴۶ مورخ ۸۳/۶/۲۹

نظر به این که صلاحیت رسیدگی به پرونده های مربوط به اموال در اختیار ولی فقیه به حکم مقام ولایت امر به عهده ریاست محترم قوه قضائیه محول شده و ماده مورد اعتراض شاکی مبتنی بر اجازه و اذن معظم له تنظیم انشاء شده است، بنابراین مورد از مصادیق مقررات دولتی مذکور در ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری محسوب نمی شود و موردی برای رسیدگی و امعان نظر نسبت به اعتراض شاکی در هیأت عمومی دیوان وجود ندارد.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۴۷ مورخ ۸۳/۶/۲۹

با عنایت به لایحه جوابیه شماره ۷۷۰۴۲/۲۱۷۸ مورخ ۸/۲/۸۸ و بخشname شماره ۷۷۷۱۲۸۴۱ مورخ ۷/۷/۲۸، بخشname مورد اعتراض شاکی و ملغي و منسوخ گردیده و با نسخ آن و انتفاء موضوع شکایت موردی برای رسیدگی و امعان نظر نسبت به بخشame منسوخه در هیأت عمومی دیوان وجود ندارد.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۴۹ مورخ ۸۳/۶/۲۹

به موجب ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری آین نامه ها و تصویب نامه ها و سایر مصوبات دولتی از جهات مقرر در ماده مذکور قابل اعتراض و رسیدگی و امعان نظر در هیأت عمومی دیوان است. نظر به اینکه کانون سردفتران و دفتریاران در زمرة واحدهای دولتی قرار ندارد، بنابراین مصوبات و نظمات آن کانون از مقوله مقررات دولتی موضوع ماده فوق الذکر محسوب نمی شود و قابل اعتراض و رسیدگی و اتخاذ تصمیم در هیأت عمومی دیوان عدالت اداری دیوان نمی باشد.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۴۳ مورخ ۸۳/۶/۲۹

و عنایت به اختیارات هیأت وزیران در زمینه تنظیم و تصویب مقررات دولتی در جهت اجرای صحیح و مطلوب قوانین موضوعه براساس اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و اینکه ماده ۳ آیین نامه اجرایی تبصره قانون فوق الاشعار در قلمرو اختیارات قانونی قوه مجریه تهیه و تصویب شده است، لذا ماده مورد اعتراض غاییرتی با قانون ندارد و خارج از حدود اختیارات قوه مجریه در وضع مقررات دولتی نمی باشد.

آیین نامه ها و سایر مقررات دولتی از جهات مندرج در ماده مذکور و با رعایت مقررات مربوط قابل رسیدگی و اتخاذ تصمیم در هیأت عمومی دیوان است. نظر به اینکه بند ۲ صورت جلسه شماره ۲۱۶ مورخ ۷/۹/۱۷ کمیسیون ماده پنج متضمن قواعد عام و کلی نیست. بنابراین موضوع شکایت از مصادیق مقررات ماده فوق الاشعار به شمار نمی رود و موردي برای رسیدگی و امعان نظر در خصوص اعتراض نسبت به آن وجود ندارد و پرونده به شعبه هشتم بدوي ارجاع می شود.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۲۰ مورخ ۸/۶/۱۵

چون به شرح لایحه جوابیه شماره ۱۳۳۴۱۱/۳۷۷/۱۲۵۲/۰۹/۱۰/۵۴ مورخ ۵/۲۵/۲۲۴۵۴۰ دفتر حقوقی گمرگ ایران بند ۲ بخششانه شماره ۵۴/۱۰/۱۲۵۲/۳۷۷/۱۳۳۴۱۱ مورخ ۵/۲۵/۲۲۴۵۴۰ ایین نامه اجرایی تبصره قانون فوق الاشعار در قلمرو اختیارات شده است و موردي برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم در زمینه اعتراض نسبت به بند ۲ بخششانه مورد اعتراض باقی نیست.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۲۱ تا ۲۲۳ مورخ ۸/۶/۱۵

با عنایت به بند الف تبصره ۶۰ قانون بودجه سال ۶۴ کل کشور مبنی بر ممنوعیت استخدام افراد به طور رسمی و ثابت و غیر رسمی به استثنای موارد مصرح در بند مذکور و مقررات قانون تعديل نیروی انسانی مصوب ۶۶ در خصوص ضرورت تعديل نیروهای انسانی دستگاههای اجرایی مشمول قانون اخیر الذکر و نظر به اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مشعر بر اختیارات قوه مجریه در باب وضع مقررات خاص در جهت تنظیم و تنسيق امور سازمانی، بخششانه مورد اعتراض غاییرتی با قانون ندارد.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۶۱ مورخ ۷/۷/۲۶

نظر به اینکه قانونگذار به شرح ماده ۸۶ لایحه قانونی استخدام کشوری استحقاق پدر و مادر تحت الكفاله مستخدم متوفی را به استفاده از حقوق وظیفه ماهانه مورد تأکید قرار داده است و با عنایت به اینکه احراز تحت الكفاله بودن اشخاص مذکور منحصر به داشتن دفترچه ییمه خدمات درمانی مأخذ توسط مستخدم متوفی نیست، بنابراین بند ۵ بخششانه شماره ۱/۵۲۳۱ مورخ ۸/۲/۶ سازمان بازنیستگی کشوری که با توجه به سیاق عبارات آن بخششانه مفہوم احراز تحت الكفاله بدون والدین مستخدم متوفی منحصر از طریق ارائه تصویر دفترچه ییمه خدمات درمانی آنان و نتیجتاً نافی اعتبار اسناد و مدارک معتبر در خصوص مورد است خارج از حدود اختیارات سازمان مذکور در وضع مقررات دولتی تشخیص داده می شود و به تجویز قسمت دوم ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می گردد.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۶۲ مورخ ۷/۷/۲۶

قانونگذار به شرح ماده ۱۴ قانون صدرو چک موارد الزام بانک محل علیه به عدم پرداخت وجه چک بنا به تقاضای صادر کننده آن را مشخص و احصاء کرده است بنا به مراتب مذکور و اینکه بخشی از مدلول ماده ۳ قانون مزبور مبنی بر منع صادر کننده چک از صدور دستور عدم پرداخت وجه آن به بانک و ضمانت اجرای تخلف از این امر الزاماً متضمن تکلیف بانک محال علیه به اجابت تقاضای صادر کننده چک و امتناع از پرداخت وجه آن به دارنده چک نیست. بنابراین بخششانه شماره ۴۷۰۴ مورخ ۷/۸/۳۰ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مشعر بر لزوم خودداری بانک محال علیه از پرداخت وجه چک به دارنده آن در صورت تقاضای صادر کننده چک از صدور ماده ۳ قانون مذکور خارج از حدود اختیارات بانک مرکزی در وضع مقررات دولتی تشخیص داده می شود و به استناد قسمت دوم ماده ۲۵

رأی هیأت عمومی شماره ۲۲۷ مورخ ۸/۶/۱۵

به موجب ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری تصویب نامه ها و آیین نامه ها و سایر مقررات دولتی از جهات مندرج در ماده مذکور و با عراحت مقررات مربوط قابل رسیدگی و اتخاذ تصمیم در هیأت عمومی دیوان است. نظر به اینکه بند ۶ صورت حساب شماره ۱۷۴ کمیسیون ماده پنج متضمن قواعد عام و کلی نیست. بنابراین موضوع شکایت از مصادیق مقررات ماده فوق الاشعار به شمار نمی رود و موردي برای رسیدگی و امعان نظر در خصوص اعتراض نسبت به آن وجود ندارد و پرونده به شعبه هشتم بدوي ارجاع می شود.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۴۱ مورخ ۸/۶/۲۹

نظر به اینکه شاکی به شرح لایحه مورخ ۹/۷/۲۹ از اعتراض خود نسبت به بند ۴ - ۳ - آیین نامه عملیاتی و شرایط عمومی تعریفه های آب و فاضلاب منصرف شده است، بنابراین موردي برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم نسبت به مصوبه مورد اعتراض در هیأت عمومی دیوان وجود ندارد.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۴۸ مورخ ۸/۶/۲۹

نظیری شماره ۷۴۳۵ مورخ ۸/۲/۱۱ کمیته استانی کارهای سخت و زیان آور اداره کار و امور اجتماعی استان مرکزی در خصوص مورد انشاء شده است و متضمن وضع قاعده آمره عام و کلی نیست. بنابراین از مصادیق ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری محسوب نمی شود و موردي برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم در زمینه اعتراض نسبت به آن وجود ندارد و رسیدگی به پرونده به شعبه ششم بدوي محول می گردد.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۴۶ مورخ ۸/۶/۲۲

طبق ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری آیین نامه ها و تصویب نامه ها و سایر نظامات دولتی از جهات مقرر در ماده مذکور قابل اعتراض و رسیدگی در هیأت عمومی دیوان است. نظر به اینکه تصمیم مورد شکایت متضمن قواعد عام و کلی نیست و در خصوص مورد اتخاذ تصمیم نشده است و از مصادیق ماده فوق الذکر به شمار نمی رود. بنابراین موردي برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم نشده در خصوص اعتراض نسبت به تصمیم مذکور در هیأت عمومی دیوان وجود ندارد و پرونده جهت رسیدگی به شعبه چهارم بدوي دیوان ارجاع می شود.

رأی هیأت عمومی شماره ۲۱۹ مورخ ۸/۶/۱۵

حکم مقرر در ماده واحده قانون معافیت از پرداخت سهم بیمه کارفرمایانی که حداکثر پنج نفر کارگر دارند مصوب ۱۳۶۱ علی الاطلاق متضمن معافیت کارفرمایان کارگاههای تولیدی و صنعتی و فنی مقرر در ماده واحده مزبور از پرداخت حق بیمه کارگران خود تا میزان پنج نفر فارغ از نحوه انتخاب کارگران کارگاه از حیث تفاوت و تمایز میزان حق السعی ماهانه آنان است. بنایه جهات مذکور

قانون دیوان عدالت اداری ابطال می‌گردد.

رأي هیأت عمومی شماره ۳۵۵ و ۳۵۶ مورخ ۸۳/۷/۲۶

ماده ۵ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مطرح در عدم جواز افزایش قیمت کالا و خدمات توسط دستگاهها و شرکت‌های دولتی به میزان بیش از ۱۰٪ در هر سال است. نظر به اینکه حکم مقتن مفید جواز تحصیل درآمد برای دستگاه‌های مذکور به میزان ۱۰٪ از طریق افزایش بهاء برق مصرفی بیش از حد مقرر در قانون در برخی از موارد به بهانه تقلیل و یا معافیت از پرداخت آن در سایر موارد نیست، بنابراین تعریفه شماره ۳ کشاورزی از تعرفه‌های برق و شرایط عمومی آنها به شماره ۳۰/۱۰۰ مقرر در قانون افزایش داده و همچنین تعریفه‌های متعاقب آن به شماره ۳۹/۳۶۵ مورخ ۷۷/۱۲/۲۸ که بهای برق صرفی را در سال ۷۹ بیش از حد شده است خلاف قانون و خارج از حدود اختیار وزارت نیرو تشخیص داده می‌شود و به استناد قسمت دوم ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می‌گردد.

رأي هیأت عمومی شماره ۳۶۰ مورخ ۸۳/۷/۲۶

به صراحت تبصره ماده ۹۳ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب استند ماده ۶۶ «درآمد شرکت‌های مدنی (اعم از اختیاری یا قهری) و همچنین درآمدهای ناشی از فعالیت‌های مصاریه در صورتی که عامل (مصالح) شخص حقیقی باشد تابع مقررات این فصل می‌باشد» بنابراین مفهوم مخالف حکم مقتن مفید عدم شمول مقررات فصل چهارم قانون موضوع مالیات بر درآمد مشاغل منسوب به اشخاص حقوقی می‌باشد. مضائقاً اینکه قانون‌گذار فصل پنجم قانون مالیات‌های مستقیم را به مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی اختصاص داده است. بنابراین رأی شماره ۲۰۱ - ۲۳۵۸ مورخ ۸۲/۳/۲۵ هیأت عمومی شورای عالی مالیاتی که در اجرای ماده ۲۵۸ قانون فوق الاعشار انشاء شده در حدی که متضمن شمول ماده ۱۰۲ قانون مالیات‌های مستقیم به اشخاص حقوقی نیز می‌باشد خلاف حکم صریح قانون‌گذار تشخیص داده می‌شود و به استناد قسمت دوم ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می‌گردد.

رأي هیأت عمومی شماره ۳۵۷ مورخ ۸۳/۷/۲۶

ماده ۵ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مطرح در عدم جواز افزایش قیمت کالا و خدمات توسط دستگاهها و شرکت‌های دولتی به میزان بیش از ۱۰٪ در هر سال است. نظر به اینکه حکم مقتن مفید جواز تحصیل درآمد برای دستگاه‌های مذکور به میزان ۱۰٪ از طریق افزایش بهاء برق مصرفی بیش از حد مقرر در قانون در برخی از موارد به بهانه تقلیل و یا معافیت از پرداخت آن در سایر موارد نیست، بنابراین تعریفه شماره ۳ کشاورزی از تعرفه‌های برق و شرایط عمومی آنها به شماره ۳۰/۱۰۰ مقرر در قانون افزایش داده و همچنین تعریفه‌های متعاقب آن به شماره ۳۹/۳۶۵ مورخ ۷۷/۱۲/۲۸ که بهای برق صرفی را در سال ۷۹ بیش از حد شده است خلاف قانون و خارج از حدود اختیار وزارت نیرو تشخیص داده می‌شود و به استناد قسمت دوم ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می‌گردد.

رأي هیأت عمومی شماره ۳۵۸ مورخ ۸۳/۷/۲۶

با عنایت به اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در باب تفویض اختار وضع مقررات دولتی به هیأت وزیران یا هر یک از وزراء در قلمرو اصل مزبور و در جهت تیس شیوه‌های مطلوب اجرایی قوانین موضوعه و تنظیم و تنسيق امور سازمانی و نظر به مفاد ماده ۴۲ قانون نظام

پرداخت شود و نظر به جواز فروش املاک ضبطی متجاوزین آذربایجان و کردستان مصوب ۴۳ و اینکه دستورالعمل اجرایی قانون مذکور در قسمتهای مورد اعتراض مبنی بر هدف و حکم مقتن می باشد و متنضم وضع قاعده آمره ای در جهت نفی حقوق مكتسب اشخاص نیست. بنابراین خلاف قانون شناخته نمی شود.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۱۸ مورخ ۸۳/۷/۱۲

نظر به اینکه شاکی از شکایت و اعتراض خود نسبت به تصویب نامه شماره ۲۴۵۰۵/۶۹۵۴-۰ مورخ ۸۰/۷/۲۲ هیأت وزیران به شرح نامه ثبت شده به شماره ۹۹۸ مورخ ۸۰/۷/۱۳ صرفنظر کرده است، موردی برای رسیدگی به اعتراض مذکور و اعمال ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری وجود ندار.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۲۱ مورخ ۸۳/۷/۱۲

مطابق ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری تصویب نامه ها و آین نامه ها و سایر مقررات عام و کلی دولتی از جهات مقرر در ماده مزبور قابل اعتراض و رسیدگی و اتخاذ تصمیم در هیأت عمومی دیوان است. نظر به اینکه مفاد نامه مورد اعتراض در خصوص مورد اشاره شده و فاقد جنبه عام و کلی می باشد و نتیجتاً از مصاديق مقررات دولتی مذکور در ماده ۲۵ قانون فوق الذکر محسوب نمی شود، بنابراین موردی برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم به اعتراض نسبت به نامه مزبور در هیأت عمومی دیوان وجود ندارد و پرونده جهت رسیدگی به شعبه چهاردهم بدوى دیوان ارجاع می گردد.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۱۷ مورخ ۸۳/۷/۵

علاوه بر اینکه مقررات قانون توسعه معابر مصوب ۱۳۲۰ شمسی در خصوص مورد با وضع قوانین متعاقب آن منسون شده، هیچ یک از مقررات قانونی معتبر از جمله ماده ۵۵ قانون شهرداری متنضم الزام شهرداری به تعريف کوچه بن بست مورد ادعائی شاکی نیست. بنابراین بند ۳ بخششانمه شماره ۷۸۴۳۳۹۹۳ ورخ ۷۸۱۰/۷/۲۱ شهرداری تهران در این خصوص مغایر قانون نمی باشد.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۲۲ مورخ ۸۳/۷/۱۲

اعتراض نسبت به مصوبه شماره ۲۴۰ مورخ ۷۰/۷/۲۴ و بخششانمه شماره ۱۴۹ درآمد سازمان تأمین اجتماعی قبل مورد رسیدگی قرار گرفته و به شرح دادنامه شماره ۲۲۱-۲۲۲-۲۲۳ مورخ ۷۸/۷/۲ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری خلاف قانون شناخه نشده است. بنابراین موردی برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم مجده به اعتراض نسبت به همان مصوبه وجود ندارد و اعتراض شاکی در این زمینه مشمول مدلول دادنامه فوق الذکر است.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۲۴ تا ۳۲۲ مورخ ۸۳/۷/۱۲

هر چند قانونگذار در مقام اصلاح تبصره ۲ الحقیقی به معاهده قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۷۱ مبارت به تصویب ماده واحده قانون مورد استناد مصوب ۸۰/۷/۱۴ نموده است. لیکن مذاقه در سیاق عبارات قانون اصلاحی اخیر الذکر به ویژه اطلاق و کلیت حکم مقرر در شق ۳ از بند ب تبصره ۲ اصلاحی فوق الذکر ظهور در تسری آن نسبت به سایر بیمه شدگان (به استثناء شقوق مندرج در بندھای الف و ب تبصره ۲ مذکور) از حیث افزایش سنوات پرداخت بیمه به منظور استفاده از مستمری بازنیستگی به کیفیت مقرر در شق مذکور است. بنابراین بخششانمه های شماره ۲ و ۲/۱ فوق فوق الذکر در قسمت مورد اعتراض بالحاظ انطباق با هدف و حکم مقتن مغایرتی با قانون ندارد.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۴۰ مورخ ۸۳/۷/۱۹

نظر به اینکه اعطاء وام در خصوص مورد الزامی نیست و طبعاً اعطاء آن مبنی بر ضوابط و شرایط خاص مورد نظر بانک اعطاء کنند وام است و مدلول بند ۳ بخششانمه های مورد اعتراض متنضم وضع قاعده آمره ای در جهت تضییع حق قانونی مكتسبی نیست، بنابراین خلاف قانون و خارج از حدود اختیارات بانک نمی باشد.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۳۹ مورخ ۸۳/۷/۱۹

مطابق ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری تصویب نامه ها و آین نامه ها و سایر مقررات دولتی از جهت مغایرت آنها با احکام اسلامی یا قوانین و یا خارج بودن آنها از حدود اختیارات قوه مجریه در وضع مقررات دولتی قابل اعتراض و در حدود ماده مذکور قابل رسیدگی و اتخاذ تصمیم در هیأت عمومی دیوان عدالت اداری است. نظر به اینکه اعتراض شاکی متنضم علل و جهات فوق الاشعار نیست، بنابراین موردی برای طرح و رسیدگی و اتخاذ تصمیم نسبت به آن در هیأت عمومی دیوان وجود ندارد.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۳۸ مورخ ۸۳/۷/۱۹

به حکم صریح ماده واحده لا یقه قانونی شمول قانون استخدام کشوری درباره کارکنان شهرداریهای سراسر کشور (غیر از شهرداری پایتخت) از اول شهریور ماه ۵۸ شمسی کلیه مستخدمین شهرداریهای و مؤسسات تابعه و واپسیه و اتحادیه شهرداریهای کشور که مشول آین نامه استخدامی شهرداریهای مصوب ۵۴/۱۰/۲۹ بوده اند مشمول قانون استخدامی کشوری قرار گرفته اند و مطابق مادتین یک و ۱۲ قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت مصوب شهریور ۷۰ کلیه مستخدمین مشمول قانون از حیث کیفیت تعیین حقوق و فوق العاده ها و مزايا مشمول قانون اخیر الذکر شناخته شده اند. بنابه مراتب مذکور و اینکه کارمندان رسمی شهرداریهای فوق الذکر طبق مصرحات قوانین مختلف مشمول مقررات قوانین فوق الاشعار و مقررات عمومی استخدام کشوری از جمله کارمندان رسمی شهرداریهای سراسر کشور از حیث کیفیت تعیین حقوق و فوق العاده ها و مزايا مشمول قانون اخیر الذکر شناخته شده اند، بنا به مراتب مذکور و اینکه کارمندان رسمی شهرداریهای فوق الذکر طبق مصرحات قوانین مختلف مشمول مقررات قوانین فوق الاشعار و فوق العاده های مقرر در قوانین مذکور از جمله استفاده از حقوق و مزايا و مناطق جنگی مصوب ۶۷ می باشند، بنابراین اطلاق مفاد بخششانمه شماره ۹۱۱ - ۱۸۶۳۹ مورخ ۸/۳/۱۱ مذکور که متضمnen نفی حق روستایی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور که مشمول قانون استفاده از مخصوص مزبور نیست به مستخدمین شهرداری مشمول قانون استفاده از مخالف عموم و اطلاق حکم مقرر در مادتین یک و ۲ قانون اخیر الذکر تشخیص داده می شود و بخششانمه فوق الذکر مستنداً به قسمت دوم قانون دیوان عدالت اداری ابطال می گردد.

رأی هیأت عمومی شماره ۳۳۶ مورخ ۸۳/۷/۱۹

سیاق عبارات بند ۵ بخششانمه شماره ۱۲۰۴۲ مورخ ۷/۷/۱۸ وزارت

رأي شماره ۳۲۰ مورخ ۱۲/۷/۸۳

شاكي: آقاي حيدر خاندانلو.

موضوع شکایت و خواسته: اعلام تعارض آراء صادره از شعب اول و

دهم تجدید نظر دیوان عدالت اداري.

مقدمه: الف - شعبه اول تجدید نظر در رسيدگي به پرونده ت/۸۷۱

۳۸۱ موضوع تقاضاى تجدید نظر اداره کل تأمین اجتماعى آذربایجان

شرقى نسبت به دادنامه شماره ۱۷۷۵ مورخ ۱۱/۲/۸۰ شعبه يازدهم بدوى

ديوان به شرح دادنامه شماره ۸۸۷ مورخ ۱۳/۷/۸۲ با رد تجدید

نظر خواهی دادنامه بدوى را عیناً تأييد نموده است. ب - شعبه دهم

تجديد نظر در رسيدگي به پرونده ت/۸۳۱/۱۰ موضوع تقاضاى تجدید

نظر اداره کل تأمین اجتماعى آذربایجان شرقى به خواسته تجدید نظر

در دادنامه شماره ۲۱ مورخ ۲۱/۱/۸۰ به شرح دادنامه شماره ۱۷۷۵

مورخ ۲۱/۱/۸۰ توجهآ به رأى شماره ۶۰۷ مورخ ۱/۲/۸۲ هيات عمومى دیوان

عدالت ادارى اعتراض تجدید نظر خواه به دادنامه تجدید نظر خواسته

را وارد تشخيص حكم به نقض دادنامه شعبه يازدهم بدوى صادر

نموده است. هيات عمومى دیوان عدالت ادارى در تاريخ فوق به

رياست حجت الاسلام و المسلمين رازيني و با حضور رؤسای شعب

بدوى و رؤسای و مستشاران شعب تجدید نظر تشکيل و پس از بحث

و بررسی و انجام مشاوره با اکثریت آراء به شرح آتی مبادرت به صدور

رأى مى نماید.

شاكي: آقاي احمد بابائى.

موضوع شکایت و خواسته: اعلام تعارض آراء صادره از شعب ۶ و ۱۸

بدوى و شعبه دهم تجدید نظر دیوان عدالت اداري.

مقدمه: الف- شعبه ششم بدوى در رسيدگي به پرونده کلاسه ۶/۴۲/۳۹

موضوع شکایت آقاي بهرامعلی سامي خفتانى بطرفيت شركت سهامي

شيلات ايران به خواسته دريفافت فوق العاده روزانه مأموريت به شرح

دادنامه شماره ۹۲ مورخ ۱۸/۱۰/۶۹ حكم به ورود شکایت صادر نموده

است. ب- شعبه هجدهم در رسيدگي به پرونده کلاسه ۷/۱۳/۶۳

شکایت اقاي منصور حسن نبا به طرفیت امور اداری شركت شيلات

ایران به خواسته مطالبه فوق العاده مأمورت بشرح دادنامه شماره ۱۰/۱/۲۴

مورخ ۲۸/۱۰/۷۲ حكم بورود شکایت صادر نموده است. ج- شعبه دهم

تجديد نظر در رسيدگي به پرونده کلاسه ۱۰/۱/۱۸ تقاداري تجدید

نظر در دادنامه شماره ۳۱ مورخ ۳/۱۰/۸۷ شاهزاده از شعبه هجدهم دیوان

به شرح دادنامه شماره ۴۷ مورخ ۱۸/۱۰/۶۴ بافسخ دادنامه معترض عن

الحكم به رد شکایت شاكى (تجديد نظر خوانده) صادر نموده است.

هيات عمومى دیوان عدالت ادارى در تاريخ فوق به رياست

حجت الاسلام و المسلمين رازيني و با حضور رؤسای شعب بدوى و

رؤسای و مستشاران شعب تجدید نظر تشکيل و پس از بحث و بررسی

و انجام مشاوره با اکثریت آراء بشرح آتی مبادرت به صدور رأى

مى نماید.

آرای وحدت رویه دیوان عدالت اداری

رأى وحدت رویه شماره ۲۲۹ مورخ ۱۵/۶/۸۳

شاكي: آقاي حسن رضا ازدرى

موضوع شکایت و خواسته: اعلام تعارض آراء صادره از شعب اول و

هفدهم دیوان عدالت اداري.

مقدمه: الف- شعبه هفدهم در رسيدگي به پرونده کلاسه ۷/۹

۱۱۹۸ موضوع شکایت آقاي جعفر سيروسى بطرفيت، سازمان

دادنامه شماره ۱۲۲۰ مورخ ۸۰/۷/۹ شعبه هفدهم بدوی دیوان در حدی که متضمن این معنی می باشد، صحیح و موافق قانون تشخیص داده می شود. این رأی به استناد قسمت اخیر ماده ۲۰ اصلاحی قانون دیوان عدالت اداری برای شعب دیوان و سایر مراجع ذیربسط در موارد مشابه لازم الاتّباع است.

آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور

رأی وحدت رویه شماره: ۱۴ - ۱۳۸۳/۷/۶۶۸

به موجب تبصره ذیل ماده ۲۰ قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری، به جرایم اشخاص بالغ کمتر از هجده سال تمام در دادگاه اطفال، مطابق قواعد عمومی رسیدگی می شود که در اجرای مفاد این تبصره، دادگاه اطفال شخص مجرم را به پرداخت دیه محکوم نموده است. اجرای این حکم با توجه به اطلاق ماده ۲ قانون نحوه اجرای محکومیت های مالی مصوب ۱۳۷۷ مستلزم پرداخت دیه از ناحیه محکوم علیه کیفری موصوف می باشد و می تواند طبق ماده ۳ قانون اخیر الذکر نسبت به پرداخت دیه مقرر مدعی اعسار شود، علیهذا به نظر اکثریت اعضای هیأت عمومی دیوان عالی کشور، رأی شعبه نوزدهم دادگاه تجدیدنظر استان تهران در حد انطباق با موارد مذکور (استماع ادعای اعسار از پرداخت محکوم به از نوع دیه) صحیح و موافق موازین قانونی تشخیص گردید. این رأی مطابق ماده ۲۰ قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری، برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاهها در موارد مشابه لازم الاتّباع است.

رأی هیأت عمومی

با عنایت به این که دادنامه شماره ۸۸۷ مورخ ۸/۷/۱۳ در پرونده کلاسه ۳۸/۷/۱ شعبه اول تجدیدنظر دیوان به لحاظ احراز وقوع اشتباہ در مدلول آن به تجویز تبصره های یک و ۳ الحاقی به ماده ۱۸ قانون دیوان عدالت اداری نقض شده و در اجرای تبصره های مزبور پرونده به شعبه دهم تجدیدنظر دیوان عدالت اداری ارجاع و منتہی به صدر و دادنامه قطعی شمار ۲۱ مورخ ۸۳/۷/۲۰ گردیده و به جهات فوق الذکر دادنامه منقوص منتفي شده است، بنابراین موضوع از مصاديق آراء متناقض مذکور در ماده ۲۰ اصلاحی قانون دیوان عدالت اداری محسوب نمی شود و موردی برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم در قلمرو ماده مذکور در هیأت عمومی دیوان وجود ندارد.

رأی وحدت رویه شماره: ۲۱ - ۱۳۸۳/۷/۶۶۹

در رویه متدالوں سیستم یکپارچه بانکها، به دارنده چک اختیار داده شده است که علاوه بر شعبه افتتاح حساب، وجه آن را از سایر شعب نیز مطالبه نماید. بنابراین، در صورت مراجعته دارنده چک در مهلت مقرر به شعب دیگر و صدور گواهی عدم پرداخت از بانک مرجع الیه، بزه صدور چک بلا محل محقق و دادگاه محل وقوع جرم، صالح به رسیدگی خواهد بود و به عقیده اکثریت اعضای هیأت عمومی دیوان عالی کشور رأی شعبه سی و پنجم دیوان عالی کشور که با این نظر انطباق دارد، صحیح و موافق موازین قانونی تشخیص می گردد. این رأی براساس ماده ۲۰ قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری، برای کلیه شعب دیوان عالی کشور و دادگاهها در موارد مشابه، لازم الاتّباع می باشد ■

کتابهای فقهی و حقوقی

- خمینی (ره)، جنبش‌های معاصر و اندیشه‌گران انقلاب اسلامی، مصطفی کواکیان، تهران: مؤسسه فرهنگی و انتشاراتی پازینه، ۲۴۸ ص، رقعي (شومیز)، ۲۰۰۰ ریال، چاپ اول، شابک : ۵۷۲۲-۰۹۶۴-۶۷۵
- ۱۷ - ماهیت و آثار فسخ قرارداد در حقوق ایران (با توجه به آراء دادگاه‌ها و دیوان عالی کشور) فریدون نهرینی؛ مقدمه: امیرحسین آبادی، تهران: کتابخانه گنج دانش، ۲۹۸ ص، وزیری (شومیز)، ۲۵۰۰ ریال، چاپ اول، شابک : ۵۹۸۶-۰۹۶۴-۰۸۵
- ۱۸ - مجموعه محاسبی قلمرو و شورای حل اختلاف در امور حقوقی و کیفری غلامرضا حجتی اشرفی، تهران: کتابخانه گنج دانش، ۳۰۶ ص، وزیری (گالینگور)، ۴۰۰۰ ریال، چاپ دوم، شابک : ۲۰۴-۷۶۱۸-۰۹۶۴
- ۱۹ - جرایم سایبر نوشته: جینیادی آنجلینر، ترجمه: سعید حافظی و عبدالصمد خرم آبادی، چاپ اول، ۷۷ ص، (شومیز)، تهران: شورای عالی قضایی، ۱۳۸۳ ریال، شابک : ۰۹۶۴-۷-۱-۹۵۵۸۲
- ۲۰ - مدیریت زندان‌ها در دوران گذار آندره کویل، توجه: حسن طغی نگار، تهران: انتشارات وفاق، چاپ اول، ۱۳۸۳، (شومیز)، ۱۴۴ ص، شابک : ۸-۳-۹۲۹۵۵۳-۰-۹۶۴
- ۲۱ - ادله الکترونیکی آلن کاتن، ترجمه: مصیب رمضانی، تهران: دبیرخانه شورای عالی اطلاع رسانی، (شومیز)، ۲۳۷ ص، چاپ اول، خرداد ۱۳۸۳ ریال، ۱۵۰۰۰ ریال، شابک: ۹۰-۹۵۵۸۲-۰-۹۶۴
- ۲۲ - شبیه جرم کارول هارلو، ترجمه: کامبیز سیدی، تهران: نشر میزان، ۲۲۴ ص، ۲۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۱۰۰۰ نسخه، شابک : ۴-۲۰-۷۸۹۶-۰-۹۶۴
- ۲۳ - نظریه‌های جرم شناسی فرانک پی ویلیامز، ماری لین دی و مک شین، ترجمه: حمیدرضا ملک محمدی، تهران: نشر میزان، ۳۰۴ ص، ۲۷۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۱۰۰۰

- خانوادگی صالح ولیدی، تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر، ۴۱۲ ص، وزیری (شومیز)، ۲۷۰۰۰ ریال، چاپ دوم، شابک: ۹۶۴-۰۰-۰۷۵۱-۶-۱۰ - دادسرا و دادگاه ویژه روحانیت سید محمد زمان دریاباری، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۳۴۰ ص، رقعي (شومیز)، ۲۰۰۰ ریال، چاپ اول، شابک: ۵۹۶۴-۰۹۶۴-۸۱۳۴-۰۹۶۴-۴-۹۴
- ۱۱ - دوره مقدماتی حقوق مدنی: درس‌هایی از عقود معین برای دانشجویان دوره کارشناسی: بیع، اجاره، قرض، جعل، شرکت و صلح ناصر کاتوزیان، تهران: کتابخانه گنج دانش، ۴۱۶ ص، وزیری (گالینگور)، ۳۵۰۰۰ ریال، چاپ سوم، شابک: ۴-۲۱-۵۹۸۶-۰-۹۶۴
- ۱۲ - زمینه جرم شناسی رضا نوربه، تهران: کتابخانه گنج دانش، ۲۴۸ ص، وزیری (شومیز)، ۱۶۰۰۰ ریال، چاپ سوم، شابک: ۵-۲۶-۵۹۸۶-۰-۹۶۴
- ۱۳ - قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸، اصلاحات و تغییرات و تمییم قانون اساسی مصوب ۱۳۶۸، تدوین: جهانگیر منصور، تهران: نشر دوران، ۱۱۳ ص، جیبی (شومیز)، ۴۰۰۰ ریال، چاپ سی و دوم، شابک : ۷-۱۵-۶۲۲۱-۰-۹۶۴
- ۱۴ - قوانین چک، سفتنه، برات قانون جدید صدور چک مصوب ۱۳۸۲/۶/۲ با آخرین اصلاحیه ها و الحالات قانون برات، سفتنه، چک از قانون تجارت همراه با قانون عملیات...، تدوین: جهانگیر منصور، تهران: نشر دیوار، ۱۲۰ ص، جیبی (شومیز)، ۵۰۰۰ ریال، چاپ هیجدهم، شابک: ۴-۸۱-۵۵۵۳-۰-۹۶۴
- ۱۵ - کارفرمای خود باشید (دستور العمل تدوین طرح کسب و کار) سید جلیل میر میران، تهران: سام، ۱۶۸ ص، رقعي (شومیز)، ۱۵۰۰۰ ریال، چاپ اول، شابک: ۹-۲-۹۲۵۹۹-۰-۹۶۴
- ۱۶ - حقوق اساسی و ساختار حکومت جمهوری اسلامی ایران قاسم شعبانی، تهران: اطلاعات ۲۶۸ - ص، وزیری (شومیز)، ۱۳۰۰۰ ریال، چاپ شانزدهم، شابک : ۹-۲۵۹-۴۲۳-۰-۹۶۴
- ۱۷ - حقوق تجارت محمد علی عبادی، تهران: کتابخانه گنج دانش، ۳۵۲ ص، وزیری (شومیز)، ۲۵۰۰۰ ریال، چاپ بیست و یکم، شابک: ۹-۲-۹۲۵۹۹-۰-۹۶۴
- ۱۸ - حقوق علی عبادی، تهران: کتابخانه گنج دانش، ۳۵۲ ص، وزیری (شومیز)، ۹۶۴-۵۹۸۶-۲-۹-۰-۹۶۴
- ۱۹ - حقوق جزای اختصاصی: جرایم علیه انتخاباتی از آغاز تاکنون، دیدگاه‌های امام عفت و اخلاق عمومی و حقوق و تکاليف

- ۳۶- حقوق جزای اختصاصی (جرایم علیه اشخاص)
دکتر محمد هادی صادقی، تهران: نشر میزان، ۲۰۰۰ ریال، چاپ ۴۰۰۰
۵-۷-۵۹۹۷-۹۶۴
۴۹- بایسته‌های حقوق جزای عمومی (۲-۱-۱-۳)
دکتر ایرج گلدوزیان، تهران: نشر میزان، ۴۰۰۰ ص، ۳۷۰۰۰ ریال، چاپ نهم، شابک: ۵۰۰۰-۳۷۰۰۰-۵۹۹۷-۹۶۴
۵۰- قانون مدنی در نظام حقوقی کشوری
دکتر ناصر کاتوزیان، تهران: نشر میزان، ۸۶۴ ص، ۷۰۰۰ ریال، چاپ دهم، شابک: ۵۰۰۰-۷۰۰۰-۵۹۹۷-۹۶۴
۵۱- درآمدی بر حقوق تطبیقی و در نظام بزرگ حقوقی معاصر
رنه داوید و کامی ژوفر، اسپینوزی، ترجمه و تلخیص: دکتر سید حسین صفائی، ۳۰۴ ص، ۲۵۰۰۰ ریال، چاپ پنجم، شابک: ۳۰۰۰-۳-۲۶-۷۸۹۶-۹۶۴
۵۲- حقوق بین الملل خصوصی
دکتر نجاد علی الماسی، تهران: نشر میزان، ۳۵۲ ص، ۲۹۰۰۰ ریال، چاپ دوم، ۳۰۰۰ نسخه، شابک: ۸۱-۵۹۹۷-۹۶۴-۸-۱
۵۳- دوره مقدماتی حقوق مدنی
دکتر سید حسین صفائی، تهران: نشر میزان، ۲۶۰۰۰ ریال، جلد دوم، چاپ دوم، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۷۳۸-۷۸۹۶-۹۶۴
۵۴- حقوق کیفری اختصاصی (۲)
دکتر حسین میر محمد صادقی، تهران: نشر میزان، ۴۴۸ ص، ۳۵۰۰۰ ریال، چاپ یازدهم، ۵۰۰ نسخه، شابک: ۱-۴۶-۵۹۹۷-۹۶۴
۵۵- حقوق کیفری اختصاصی (۳)
دکتر حسین میر محمد صادقی، تهران: نشر میزان، ۴۳۲ ص، ۳۵۰۰۰ ریال، چاپ چهارم با تجدیدنظر، ۵۰۰۰ نسخه، شابک: ۵-۹۲-۵۹۹۷-۹۶۴-۲-۹۹
۵۶- دوره مقدماتی حقوق مدنی (اشخاص و اموال)
دکتر سید حسین صفائی، تهران: نشر میزان، ۲۰۰۰ ریال، چاپ سوم، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۵-۹۲-۵۹۹۷-۹۶۴
۵۷- قواعد فقه
دکتر ابوالحسن محمدی، تهران: نشر میزان، ۳۲۸ ص، ۲۷۰۰۰ ریال، چاپ هفتم، ۳۰۰۰ نسخه، شابک: ۳-۲۶-۷۸۹۶-۹۶۴
۵۸- کلیات حقوق اداری
دکتر ولی الله انصاری، تهران: نشر میزان، ۲۳۸ ص، ۱۹۰۰۰ ریال، چاپ پنجم، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۹-۰۸-۵۹۹۷-۹۶۴
۵۹- حقوق کیفری بین الملل
دکتر حسینقلی حسینی نژاد، تهران: نشر میزان، ۲۸۰۰۰ ریال، چاپ دوم، ۱۰۰۰ نسخه، شابک: ۲-۶۶-۷۸۹۶-۹۶۴
۶۰- حقوق کیفری بین الملل اسلامی
نشر میزان، ۳۳۶ ص، ۳۲۰۰۰ ریال، چاپ هفدهم، ۵۰۰۰ نسخه، شابک: ۵-۲۷-۵۹۹۷-۹۶۴
۴۴- سوال حقوق تجارت
یوسف پاشایی، تهران: نشر میزان، ۲۱۶ ص، ۱۹۰۰۰ ریال، چاپ چهارم، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۲-۳۷-۵۹۹۷-۹۶۴
۴۵- حقوق جزای عمومی
دکتر محمدعلی اردبیلی، تهران: نشر میزان، ۴۰۰۰ ریال، جلد نخست، چاپ ششم، ۵۰۰۰ نسخه، شابک: ۹-۱۱-۵۹۹۷-۹۶۴-۹-۱
۴۶- حقوق جزای عمومی
دکتر محمدعلی اردبیلی، تهران: نشر میزان، ۲۴۰۰۰ ریال، جلد دوم، چاپ هفتم، ۵۰۰۰ نسخه، شابک: ۹-۱۱-۵۹۹۷-۹۶۴
۴۷- گزیده متنون فقه (۴-۳-۲-۱-۱)
دکتر ابوالحسن محمدی، تهران: نشر میزان، ۴۰۰۰ ریال، چاپ چهارم، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۱-۲۷-۷۸۹۶-۹۶۴-۱
۴۸- بایسته‌های حقوق اساسی
دکتر سید ابوالفضل قاضی شريعت پناهی، تهران، ۱۰۰۰ نسخه، شابک: ۱-۰۱-۵۹۹۷-۹۶۴-۱
۴۹- روانشناسی و جرم
دیوید پوت و این و آیدین سامونز، ترجمه: داؤود مجفی توانا، تهران: نشر میزان، ۲۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۱۰۰۰ نسخه، شابک: ۸-۶۳-۷۸۹۶-۰۹۶۴
۵۰- کاربرد اینترنت در حقوق
لارنس نبلوپ، ترجمه: قاسم زمانی و مهندز بهراملو، تهران: نشر میزان، ۲۵۶ ص، ۲۳۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۷-۷۸۹۶-۰۹۶۴-۸-۷۷
۵۱- درآمدی بر روابط بین الملل
رابرت جکسون و گنورک سودنسون، ترجمه: دکتر مهدی ذاکریان، احمد تقی زاده و حسن سعید کلاهی، تهران: نشر میزان، ۲۸۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۱۰۰۰ نسخه، شابک: ۹-۰۳-۷۸۹۶-۰۹۶۴-۳
۵۲- مسئولیت کیفری قلمرو و ارکان
دکتر سید منصور میرسعیدی، تهران: نشر میزان، ۱۹۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۱۰۰۰ نسخه، شابک: ۷-۵۵-۷۸۹۶-۰۹۶۴
۵۳- حقوق کیفری مالکیت ادبی و هنری
سازمان استثنی، تهران: نشر میزان، ۱۷۶ ص، ۱۹۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۱۰۰۰ نسخه، شابک: ۰-۹۶۴-۳-۷۴-۷۸۹۴
۵۴- حقوق اسناد تجاری
کوروش کاواییانی، تهران: نشر میزان، ۱۸۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۱-۶۱-۷۸۹۶-۰۹۶۴
۵۵- اثبات و دلیل اثبات
محمدعلی اردبیلی، تهران: نشر میزان، ۱۷۶ ص، ۱۹۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۷-۴۱-۷۸۹۶-۰۹۶۴
۵۶- مختصر حقوق خانواده
دکتر سید اکبر کاتوزیان، تهران: نشر میزان، ۱۷۶ ص، ۲۹۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۳۰۰۰ نسخه، جلد دوم، ۶-۶۴-۷۸۹۶-۰۹۶۴
۵۷- استانداردهای جهانی دادگستری: نقد و بررسی قانون دادگاه‌های عمومی و انقلاب محمود کاشانی، تهران: نشر میزان، ۲۸۸ ص، ۲۵۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۴-۶۵-۷۸۹۶-۰۹۶۴
۵۸- حقوق اسلامی
سی اف پرفیلد، ترجمه: اسماعیل صفری، تهران: نشر میزان، ۶۷۲ ص، ۴۹۰۰۰ ریال، چاپ سوم، ۳۰۰۰ نسخه، شابک: ۷-۱۲-۵۹۹۷-۹۶۴-۷-۴۵-۷۸۹۶-۰۹۶۴-۷-۴۱-۷۸۹۶-۰۹۶۴
۵۹- مختصر حقوق اسلامی
دکتر سید اکبر کاتوزیان، تهران: نشر میزان، ۱۲۸ ص، ۱۲۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۷-۶۹-۷۸۹۶-۰۹۶۴
۶۰- حقوق اسلامی
دکتر سید اکبر کاتوزیان، تهران: نشر میزان، ۴۱۶ ص، ۳۵۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۱-۲۷-۷۸۹۶-۰۹۶۴-۱
۶۱- حقوق اداری (۱۰-۲)
دکتر رضا موسی زاده، تهران: نشر میزان، ۳۲۰ ص، ۲۷۰۰۰ ریال، چاپ ششم، ۵۰۰۰ نسخه، شابک: ۶-۳۵-۵۹۹۷-۰۹۶۴

- اشانسز، ۵۸ ص، پالتویی (شومیز)، ۳۵۰۰ ریال، چاپ اول، ۵۰۰ نسخه، شابک: ۹۳۷۱۰-۰۹۶۴-۷-۸
- ۸۱- بررسی تحولات اخیر حقوق بشر دوستانه بین المللی: مجموعه مقالات نسخین همایش حقوق بشر دوستانه بین المللی در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران تهران: نشر سرسم، ۱۷۶ ص، رقعي (شومیز)، ۱۲۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۳-۲-۹۴۰۱۴-۰۹۶۴
- ۸۲- برنامه اقدام برای پیشگیری، بمانده و ریشه کن کردن تجارت غیرقانونی اسلحه کوچک و سلاح های سبک در همه جنبه های آن: مصوب کنفرانس... تهیه و تنظیم: مرکز اطلاعات سازمان ملل متعدد در تهران، تهران: ایثاری، ۹۶ ص، رقعي (شومیز)، ۵۰۰۰ ریال، چاپ چهارم، ۵۰۰۰ نسخه، شابک: ۹۵۲۳۸-۰۹۶۴-۴-۰
- ۸۳- حقوق بازارگانی (رشته های علوم اجتماعی - حسابداری) ارسلان ثابت سعیدی، تهران: دانشگاه پیام نور، ۲۴۲ ص، وزیری (شومیز)، ۱۱۷۰۰ ریال، چاپ چهاردهم، ۴۰۰۰ نسخه، شابک: ۴۵۵-۰۹۶۴-۵-۱۵۷
- ۸۴- حقوق بین الملل عمومی هوشمنگ مقدتر، تهران: وزارت امور خارجه، مرکز چاپ و انتشارات، ۳۶۰ ص، وزیری، شومیز، ۲۹۰۰۰ ریال، چاپ نهم، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۹۶۴-۶۰۵۶-۵۸-۰
- ۸۵- حقوق ثبت استناد و املاک غلامرضا شهری، تهران: جهاد دانشگاهی، واحد علامه طباطبائی، ۳۲۶ ص، وزیری (شومیز)، ۲۸۰۰۰ ریال، چاپ سیزدهم، ۳۱۰۰ نسخه، شابک: ۷-۰۲-۷۸۰۶-۰۹۶۴
- ۸۶- تجارت بین الملل: نظریه ها و سیاست های بازارگانی سید جواد پور مقیم، تهران: نشر نی، ۲۰۰ ص، وزیری (شومیز)، ۱۶۰۰۰ ریال، چاپ هفتم، ۱۱۰ نسخه، شابک: ۶-۰۳۷-۳۱۲-۹۶۴
- ۸۷- رعایت حقوق بشر دوستانه بین المللی با حفظ فضای انسان دوستانه در کشاکش مخاصمات مسلحانه، حقوق بشر دوستانه... کمیته ملی حقوق بشر دوستانه، تهران: نشر سرسم، ۱۲۰ ص، وزیری (شومیز)، ۱۰۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۱-۳-۹۴۰۱۴-۹۶۴
- ۸۸- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸، اصلاحات و تغییرات و تمیم قانون اساسی مصوب ۱۳۶۸ ویراستار: احمد گیاهی، مشهد: نشر انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۲۰ ص، جیبی (شومیز)، ۳۰۰۰ ریال، چاپ چهارم، ۳۰۰۰ نسخه، شابک: ۸-۰۰۳۲۲-۰۲-۰۹۶۴
- ۸۹- قانون تجارت: با آخرین اصلاحات و منصور پورنوری، تهران: مهد حقوق، ۲۳۰ ص، وزیری (شومیز)، ۲۰۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۱۰۰۰ نسخه، شابک: ۸-۰-۹۴۵۶۷-۰۹۶۴
- ۷۳- حقوق تجارت: کلیات، معاملات تجاری، تجار و سازماندهی فعالیت تجاری ریبعاً اسکینی، تهران: سازمان مطالعات و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت)، ۱۹۶ ص، وزیری (شومیز)، ۱۰۰۰ ریال، چاپ پنجم، ۵۰۰۰ نسخه، شابک: ۱-۳۹۰-۴۵۹-۰۹۶۴
- ۷۴- حقوق جزای اختصاصی: جرائم علیه تمامیت جسمانی، شخصیت معنوی، اموال، مالکیت، امنیت و آسایش عمومی علمی - کاربردی ایرج گلدو زیان، تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ، ۷۹۶ ص، وزیری (شومیز)، ۵۰۰۰۰ ریال، چاپ چهارم، ۵۰۰۰ نسخه، شابک: ۱-۴۸۷۹-۰۳-۰۹۶۴
- ۷۵- حقوق مدنی: اسباب تملک، احیاء اراضی موات، حیاگات مباحثات، معادن، اشیاء پیدا شده، حیوانات ضاله، کشف دفینه، شکار، صید... جلال الدین مدنی، تهران: پایدار، ۳۹۴ ص، جلد دوم، وزیری (شومیز)، ۲۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۵۰۰۰ نسخه، شابک: ۵-۲۵-۶۹۰۱-۹۶۴
- ۷۶- طرح طبقه بندی مشاغل وزارت خانه ها و مؤسسات دولتی مشمول قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت مجموعه شرح رشته های شغلی تهران: سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، معاونت امور پشتیبانی، مرکز مدارک علمی و انتشارات، ۱۵۲ ص، وزیری (شومیز)، ۷۵۰۰ ریال، چاپ اول، ۳۰۰۰ نسخه، شابک: ۵۱۲-۴۲۵-۹۶۴
- ۷۷- قانون آئین دادرسی دادگاه های انقلاب (در امور کیفری): قانون و آئین نامه اصلاح قانون تشکیل دادگاه های عمومی و انقلاب (احیاء دادرسرا) به همراه محمد رضا ناآوری، تهران: آهنج صحیح، ۱۵۲ ص، رقعي (شومیز)، ۱۲۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۱-۰۲-۸۵۷-۰۹۶۴
- ۷۸- قوانین و مقررات ویژه بانوان در جمهوری اسلامی ایران طیبه آرتی دار، تهران: برگ زیتون، ۴۸۰ ص، وزیری (شومیز)، ۲۰۰۰ ریال، چاپ سوم، ۲۲۰۰ نسخه، شابک: ۳-۱۰-۵۶۸۱-۰۹۶۴
- ۷۹- آراء دیوان عدالت اداری در ارتباط با دفاتر اسناد رسمی گردآورنده: مرضیه نادری مطلق، تهران: اشناسز، ۸۲ ص، رقعي (شومیز)، ۵۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۵۰۰ نسخه، شابک: ۵-۱-۹۵۷۹۹-۰۹۶۴
- ۸۰- آراء وحدت رویه کانون سرفدتران و دفتر یاران تهیی و تنظیم: مرضیه نادری مطلق، تهران: محمود حکمت نیا، تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۴۱۶ ص، وزیری (شومیز)، ۱۸۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۱۰۰۰ نسخه، شابک: ۱-۱۵-۸۳۵۲-۰۹۶۴
- ۸۱- نگاهی به قانون مجازات اسلامی دکتر رضا نورها، تهران: نشر میزان، ۲۹۰۰۰ ریال، چاپ دوم، ۳۰۰۰ نسخه، شابک: ۸-۳۴-۵۹۹۷-۹۶۴
- ۸۲- جامعه شناسی حقوق هانزی لوی بروول، ترجمه: دکتر سید ابوالفضل قاضی شریعت پناهی، تهران: نشر میزان، ۱۳۶ ص، ۱۲۰۰۰ ریال، چاپ چهارم، ۱۰۰۰ نسخه، شابک: ۹-۶۸-۷۸۹۶-۹۶۴
- ۸۳- مبانی حقوق عمومی دکتر ناصر کاتوزیان، تهران: نشر میزان، ۵۲۴ ص، ۵۰۰۰۰ ریال، چاپ دوم، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۴-۷۹-۷۸۹۶-۹۶۴
- ۸۴- حقوق تجارت دکتر حسن حسني، تهران: نشر میزان، ۷۲۰ ص، ۵۷۰۰۰ ریال، چاپ سوم، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۷-۶۰-۵۹۹۷-۹۶۴
- ۸۵- آیات الاحکام دکتر ابوالقاسم گرجی، تهران: نشر میزان، ۲۲۴ ص، ۱۹۰۰۰ ریال، چاپ سوم، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۵-۱۶-۵۹۹۷-۹۶۴
- ۸۶- مبانی مسؤولیت مدنی دکتر سید مرتضی قاسم زاده، تهران، نشر میزان، ۴۸۰ ص، ۳۵۰۰۰ ریال، چاپ دوم، ۱۰۰۰ نسخه، شابک: ۷-۷۲-۷۸۹۶-۹۶۴
- ۸۷- مجموعه آزمون های طبقه بندی شده حقوق (۷)، آزمون کارآموزی و کالت نور محمد صیری، تهران: نشر میزان، ۴۰۸ ص، ۳۵۰۰۰ ریال، چاپ چهارم با تجدیدنظر و اضافات، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۷-۷۴-۵۹۹۷-۹۶۴
- ۸۸- حقوق تجارت به زبان ساده دکتر محمود عرفانی، تهران: نشر میزان، ۲۹۶ ص، ۲۴۰۰۰ ریال، چاپ چهارم، ۳۰۰۰ نسخه، شابک: ۴-۱۹-۵۹۹۷-۹۶۴
- ۸۹- اعتبار امر قضاوی شده در دعواه مدنی دکتر ناصر کاتوزیان، تهران: نشر میزان، ۳۷۶ ص، ۳۵۰۰۰ ریال، چاپ ششم، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۲-۸۳-۷۸۹۶-۹۶۴
- ۹۰- آئین دادرسی مدنی دکتر قدرت الله واحدی، تهران: نشر میزان، ۱۸۰۰۰ ریال، چاپ سوم، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۵-۱۳-۵۹۹۷-۹۶۴
- ۹۱- آرای عمومی: مبانی اعتبار و قلمرو محمود حکمت نیا، تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۴۱۶ ص، وزیری (شومیز)، ۱۸۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۱۰۰۰ نسخه، شابک: ۱-۱۵-۸۳۵۲-۰۹۶۴
- ۹۲- حقوق بین الملل دریاها ۸۴

مشتمل بر آخرین اصلاحات قانون تجمعیع عوارض جدول استهلاکات و آئین نامه تحریر دفاتر مفاد مالیاتی قانون برنامه سوم توسعه به اهتمام: غلامحسین دولتی، تهران: کیومرث، ۵۳۰ ص، رقعي (شومیز)، ۳۵۰۰ ریال، چاپ هفتم، ۳۲۰۰ نسخه، شابک: ۹۶۶-۶۲۶۶-۹۶۴-۳۲۰۰.

۹۴- مجموعه قوانین، مصوبات، آئین نامه ها، دستورالعمل ها و بخشname های مربوط به صادرات غیرنفتی (در سال ۱۳۷۸) تهران: مرکز توسعه صادرات ایران، ۳۰۴ ص، جلد دوم، وزیری (شومیز)، ۱۵۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۵۰۰۰ نسخه، شابک: x-۹۶۴-۹۴۵۸۱-۴-۵۰۰۰.

۹۱- قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری و آئین نامه اجرایی قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری و مصوبه مربوط به تعریف دستمزد کارشناسان رسمی. شیراز: ادب مصطفوی، ۸۰ ص، جیبی (شومیز) چاپ اول، ۳۰۰۰ نسخه، شابک: ۸-۰-۸-۸۱۱۲-۰۹۶۴.

۹۲- قانون نامه حمورابی مترجم: لئونارد ویلیام کینگ، تدوین: آذر و کیل گیلانی، تهران: پویندگان طلب، ۶۴ ص، رقعي (شومیز)، ۱۳۰۰۰ ریال، چاپ اول، ۲۰۰۰ نسخه، شابک: ۱-۹۳۵۸۸-۹۶۴-۱-۳۰۰۰.

۹۳- مجموعه قوانین مالیات های مستقیم

الحقات، همراه با مواد ۲۱ الی ۹۳ قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۱۲/۱۳، قانون تجارت الکترونیکی، آئین نامه اصلاحی ثبت ... تدوین: جهانگیر منصور، تهران: نشر دیدار، ۳۴۶ ص، جیبی (شومیز)، ۱۲۰۰۰ ریال، چاپ بیست و هشتم، ۵۰۰۰ نسخه، شابک: ۹۶۴/۵۵۵۳۱-۹۱/۶۲-۹۰- قانون جدید صدور چک اصلاحی ۱۳۸۲ مجلس شورای اسلامی، به انضمام نحوه عمل طرح دعاوی کیفری و حقوقی، نمونه شکوایه ... گردآورنده: جواد صادقی، تبریز: آیدین، ۹۶ ص، جیبی (شومیز)، ۴۵۰۰ ریال، چاپ دوم، ۵۰۰۰ نسخه، شابک: ۹-۲۵-۵۵۹۲-۹۶۴.

نشریات حقوقی

نویسنده کان در ادامه، پیشگیری اختصاصی در جرایم اقتصادی را کانون توجه خود فرارداده و پیشگیری غیرکیفری از این جرایم را در دو گفتار با عنوان پیشگیری اجتماعی نظیر آموزش همگانی، چاپ بروشورهای قیمت کالا و خدمات، ایجاد و گسترش بازار رقابت در عرضه کالا و خدمات، گسترش مراکز اطلاع رسانی، گسترش مراکز خرید زنجیره ای، عرضه محصولات به طور مستقیم از سوی تولید کننده، بالا بردن سطح اخلاق حرفة ای در میان صاحبان اصناف و کاهش منافع حاصل از جرم با گسترش فرهنگ طرد در سطح جامعه در کنار تشویق افراد به خرید از مراکز عرضه مستقیم کالا و خدمات یا فروشگاه های زنجیره ای (گفتار اول) و پیشگیری وضعی نظیر الزام واحد های صنفی به داشتن پروانه کسب، تلفن ۱۲۴ ، تشکیل اتحادیه های صنفی منطقه ای، قیمت گذاری و کد گذاری بر روی کالا، بازرگانی پیوسته و تامحسوس از واحد های صنفی، الزام واحد های صنفی به صدور فاکتور (گفتار دوم) مورد مدافعت و امعان نظر قرار می دهدن.

اصلاح و تربیت

اصلاح و تربیت، ماهنامه اجتماعی، فرهنگی، آموزشی است که در سومین سال فعالیتش، سی و سومین شماره آن در آذرماه ۸۳ به رشته تحریر درآمد. این ماهنامه که صاحب امتیاز آن، سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور است، به مباحثی در حوزه های علوم اجتماعی، روانشناسی، حقوق جزا، مدیریت و آمار، فرهنگ و هنر می پردازد. در عرضه حقوق کیفری، مقالات ذیل را در بر می گیرد: بحثی پیرامون شعب تشخیص دیوان عالی کشور (عباس جوانفر)، مقابله با درد ناشی از مجازات: کیفر به عنوان خسارت از طریق حبس با اعمال شاقه (برگران: امیر سماواتی پیروز)، تعلیق مجازات در

«ترجمان حسنه»

ترجمان حسنه، فصلنامه تحقیقی - پژوهشی پژوهشکده سازمان تعزیرات حکومتی است که چهارمین سال نشر آن در حال گذر است. این نشریه که شماره دوازدهم و سیزدهم آن در پاییز و زمستان در یک مجلد به طبع رسیده است، در برگیرنده مقالات ذیل می باشد: بازار و درآمدی بر نظریه دولت هدایت گر (دکتر احمد باقرزاده)، مراجع صالح رسیدگی کننده به جرایم بهداشتی، درمانی و دارویی و نحوه حل اختلاف در صلاحیت (سید محمد علی شبستانی)، جزای نقدی در حقوق کیفری و سیاست جنایی (سید مرتضی خاوری لنگرودی)، مصاديق جرایم قاچاق کالا (سید عبدالمجید اجتهادی)، فناوری جدید و نقش تبلیغات در نظام حقوقی کنونی (حسین جاور)، پیشگیری از جرایم اقتصادی در قلمرو سازمان تعزیرات حکومتی (مهرداد رایجیان اصلی و علی احمدی)، بررسی راهکارهای علمی و عملی مبارزه با قاچاق کالا (آرش قهرمان)، تطهیر پول و شیوه های آن (علی مراد حیدری)، فساد اداری، علل و راههای مبارزه با آن (مهرداد یزدان شناس)، جرایم سازمان یافته (ابراهیم باطنی) و یک کتاب در یک مقاله (داود غفارپور).

در این شماره پیشگیری از جرایم اقتصادی در قلمرو سازمان تعزیرات حکومتی به عنوان مقاله ای است از آقایان مهرداد رایجیان اصلی و علی احمدی که به بررسی پیشگیری کیفری (عمومی و اختصاصی) در جرایم اقتصادی پرداخته و در سه قسمت به بیان جرایم اقتصادی مندرج در قانون تعزیرات حکومتی مصوب ۱۳۶۷/۱۲/۲۳ با اصلاحات ۷۳/۷/۱۹ مجمع تشخیص مصلحت، قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴ و دیگر قوانین نظیر قانون تشدید مجازات محتکران و گرانفروشان مصوب ۶۷/۷/۲۳، قانون منع خرید و فروش کوپنهای کالاهای اساسی مصوب ۶۷/۷/۲۳ و ... می پردازد.

حبس نیز باشد؟ - آیا منطقی است که چنانچه افراد غیر متخصص با اذیت و آزار زن حامله سبب سقط جنین شوند، محکوم به قصاص گردن اما چنانچه اهل فن اقدام به سقط جنین نمایند، صرفاً مجازات حبس و دیه در انتظار آنها باشد؟

نویسنده در این راستا، در سه مبحث، پاسخ فقهی به سقط جنین عمدی (مبحث اول)، عکس العمل قوانین سابق به سقط جنین عمدی (مبحث دوم) و مجازات سقط جنین عمدی در قانون مجازات اسلامی (مبحث سوم)، به بررسی سقط جنین عمدی در نظام کیفری کشورمان می‌پردازد و بدین ترتیج می‌رسد که حذف واژه «قصاص» از متن ماده ۶۲۲ قانون مجازات اسلامی موجه به نظر می‌رسد و چنین استدلال می‌نماید که ضرب و جرح های وارد شده به مادر بدون نیاز به تصریح مشمول عموم مقررات قصاص و دیه است. لذا، حذف این واژه، ضروری می‌نماید.

«قضاوٰت»

قضاوٰت، ماهنامه آموزش دادگستری استان تهران است که در سومین سال نشر آن، در شهریور ماه سال جاری، بیست و سومین شماره آن به رشتة تحریر در آمده است.

در این شماره که با «یادداشت سر دیر» تحت عنوان «افول جایگاه استناد رسمی» آغاز می‌شود، موضوعات ذیل را به ترتیب در بر می‌گیرد:

گزیده مصوبات جدید که (در خصوص قانون استخدام نیروهای انتظامی جمهوری اسلامی ایران و قانون حمایت از حقوق معلولان، توصیه دیوان عدالت به تدوین آئین نامه جدید با توجه به قانون سال ۷۶ در مورد وکلا و سرانجام ساختار تشکیلات جدید قوه قضائیه)، یک رأی، یک تجربه (در خصوص لزوم توجه دادگاه بدوى به وجود قانون خاص)، هشدارهای انتظامی (درخصوص صدور اجرایی قبل از قطعیت حکم و مبایت آن با مقررات ماده ۱ قانون اجرای احکام مدنی و تخلف از مقررات قانونی، تخلف بودن موافقت با دستور وقت مبنی بر منع ازدواج خوانده و منع خروج وی از کشور در پرونده مدنی ... بدون تعیین خسارت احتمالی و تخلف بودن عدم ارزیابی پول خارجی مورد مطالبه جهت تعیین میزان خواسته)، از عدالت کیفری (کلاسیک) تا عدالت «ترمیمی» (دکتر علی حسین نجفی ابرندآبادی)، قضاوٰت در اسلام (حجه الاسلام والمسلمین عباسعلی علیزاده)، گزارش ویژه (درخصوص دادسرای ویژه رسیدگی به جرایم پزشکی و داوری)، نقد نگارشی یک رأی (محمد رضا خسروی)، اعتبار امر مختار در امور مدنی (سید محمد رضا حسینی)، میزگرد (گزارش آخرين نشست قضائي استان)، نظرية مشورتی (درخصوص ارتباط دادگاه و دادسراس اختيارات دادستان)، گزارش سفر هيأت اعزامی به کشور هلند (رضاعطفی) و نظام آموزش اسپانیا.

در مقاله اخیر الذکر، در راستای معرفی دانشگاه‌های خارج از کشور با هدف آشنایی علاقمندان به تحصیل در فرنگ، به معرفی نظام آموزشی و تحصیلی اسپانیا در سطوح تحصیلات پیش دانشگاهی تحصیلات دانشگاهی، دوره‌های تحصیلی و نحوه ارزشیابی مدارک تحصیلی اشاره و به معرفی دانشگاه‌های اسپانیا که جزو گروه یک (متاز) هستند، می‌پردازد.

«اندیشه‌های حقوقی»

فصلنامه اندیشه‌های حقوقی که براساس نامه شماره ۲/۲۹۱۰/۷۴۱ مورخ ۸۲/۶/۴ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و اجد درجه علمی - ترویجی گردیده است، با صاحب امتیازی مجتمع آموزش عالی قم، پنجمین شماره از اولین سال نشر آن در زمستان ۱۳۸۲ طبع شده است.

حقوق کیفری ایران (پرویز محمد نژاد) و اطلاعات و اخبار قانونی (پرویز محمد نژاد).

تعليق اجرای مجازات که در یک سدة اخیر رفته به نظام های کیفری کشورهای جهان راه یافته، ابتکاری است غربی که برای نخستین بار در قانون مجازات عمومی ۱۳۰۴ وارد حقوق کیفری کشورمان گردید. در واقع، متوقف ساختن مجازات جرایم تعزیری و بازدارنده در حکم صادر، تعریفی از این تأسیس است که در مدت معینی درخصوص محکوم علیه اعمال می‌گردد که اگر در این فرست زمانی معین مرتكب جرم دیگری نگردد و از دستورهای دادگاه در این مدت تبعیت نماید، محکومیت وی کان لم یکن تلقی می‌گردد. در این خصوص «تعليق مجازات در حقوق کیفری ایران»، عنوان مقاله‌ای است از آقای پرویز محمد نژاد که ضمن ارائه تعریفی از تعليق مجازات به ترتیب به فوائد، انواع این نهاد، قلمرو اجرایی و شروط اعطای آن در دو مبحث شروط ماهیتی و شکلی می‌پردازد و سرانجام آثار این تأسیس را در نظام کیفری کشورمان مورد مذاقه قرار می‌دهد.

«پیام آموزش»

پیام آموزش، با صاحب امتیازی معاونت آموزش قوه قضائیه، نشریه‌ای تخصصی، آموزشی و حقوقی است که در مرداد و شهریور سال جاری ضمن سپری کردن دومین سال نشر، شماره ۹ خود را به زیور طبع آراسته است.

در این شماره، مباحث و مقالات ذیل به چشم می‌خورد: احضار محکوم علیه در دادسرای جدید (علی مهاجری)، معماهی جرایم قابل گذشت (عباس زراعت)، نگاهی به قانون اصلاحی چک (احمدعلی طاهرزاده)، نقد و بررسی قانون احیای دادسرایها (رسوانی)، مغایرت رأی و حدت رویه شماره ۳۰ - ۱۳۸۲/۱۰/۶۶۴ با سیاست کیفری قوه قضائیه (صدیار عطالو)، نظرات انتظامی در نظام قضایی ایران (احمد کریم زاده)، کاربرد علم اصول فقه در حقوق ایران (محمد مصدق)، صلاحیت در دعاوی مدنی و امور حسبي (محمد جواد بهشتی)، شغل قضاوٰت شغل سخت (حمید نوروزي)، شیوه نامه نگارش فارسي (-)، تغییظ دیه در موارد پرداخت آن از بیت المال (مرکز تحقیقات فقهی قوه قضائیه قم). نظریات مشورتی اداره حقوقی و تدوین قوانین قوه قضائیه، سوالها و پاسخ های مطرح شده در کمیسیون آموزشی دادسرای قضائی و آثار آن در حقوق ایران (بهروز نوروزی)، آموزش رایانه، اسیب شناسی قوانین (طرفین عقد حواله) (مرکز تحقیقات فقهی قوه قضائیه قم)، نقدی بر رأی و حدت رویه شماره ۲۰۹ مورخ ۸۲/۱۱/۳۰ دیوان عالی کشور (محمد رضا ساکی)، استفتائات فقهی - قضائی (مرکز تحقیقات فقهی قوه قضائیه قم)، پژوهش کانونی (دکتر فریده خدابنده و دکتر علیرضا کاهانی)، ضمان تلف یا نقص مال مقبوض بالسّوم (مراد مقصودی)، نقد آرای قضایی (واحد تهیه و تدوین متون آموزشی معاونت آموزش قوه قضائیه).

در شماره مزبور، «مجازات سقط جنین عمدی در حقوق ایران»، عنوان مقاله‌ای است از آقای جواد طهماسبی که قسمت نخست آن در شماره ۸ و قسمت پایانی آن در این شماره تقریر شده است. در این مقاله، نگارنده با طرح این مسئله که آیا سقط جنین عمدی پس از دیدن روح، قتل محسوب می‌گردد و باید براساس موازین عمومی قتل عمل مجازات تعیین گردد، یا قانونگذار برای سقط جنین صرفنظر از اینکه در چه مرحله‌ای باشد، عنوان مجرمانه خاصی را انتخاب نموده و باید حسب مورد براساس مقررات خاص سقط جنین تعیین کیفر گردد، به بحث اصلی وارد می‌شود و بالحاظ ماده ۶۲۲ قانون مجازات اسلامی، سعی در پاسخ دادن به دو سوال مطروحه ذیل دارد که به نظر ایشان واجد ابهاماتی است: - آیا ممکن است قتل انسان بالغ صرفاً موجب قصاص باشد. اما سقط جنین ذی روح علاوه بر قصاص مستوجب

این نشریه که مدیر مسؤولی و سردبیری آن بر عهده دکتر محسن رهامی است، در این شماره مقالات ذیل را در خود جای داده است: چالش‌های جدید اصول حاکم بر حقوق کیفری (دکتر محسن رهامی - علی مراد حیدری)، مطالعه تطبیقی زمان انتقال مالکیت در عقد بیع (دکتر جلیل قنواتی)، وضعیت تغییر جنسیت (دکتر علیرضا بازیکلو)، دادگاه اروپائی حقوق بشر؛ ساختار صلاحیت‌های جدید (دکتر سید احمد طباطبایی)، مشروعیت حکومت از دیدگاه اسلام و ماقس وبر (حسین رحمت الهی) مبانی و محدوده فقهی تجدیدنظر در احکام قضایی (دکتر محمد رسول آهنگران) و مبانی کلی حقوق زن در خانواده (حجه‌الاسلام سید اسحق حسینی کوهساری).

پوشویی به نقل و انتقال های متنقلانه ای اطلاق می شود که در درآمدهای نامشروع و حاصل از جرم و جهت مشروع جلوه دادن و در نتیجه دور نگه داشتن آنها از معرض کشف و مصادره صورت می گیرد. این پدیده که در پی گسترش جرایم سازمان یافته به ویژه به صورت فرامی و بین المللی مورد توجه جرم شناسان قرار گرفته است، آثار نگران کننده ای را به همراه دارد. در همین خصوص، «پوشویی، آثار و عکس العمل»، عنوان مقاله‌ای است از دکتر محمد ابراهیم شمس ناتری، استادیار مجتمع آموزش عالی قم که با ارائه تعریفی از پوشویی، ضمن بررسی ارکان آن در دو بند فعلیت غیرقانونی مقدم و مداخله در درآمدهای نامشروع، به آثار این پدیده می پردازد. نگارنده در ادامه با نگاهی اجمالی به واکنش‌ها در استاد بین المللی و منطقه‌ای در قبال این پدیده، به سیاست جنایی کشورمان در این خصوص می پردازد و بر این امر تأکید می کند که در سیاست جنایی ایران تدابیر مناسبی برای مبارزه با این پدیده اندیشه شده نشده است و ما حصل تلاش خود را با ارائه پیشنهاداتی به فر جام می رساند. نویسنده در راستای مبارزه‌ای کارآمد و مؤثر، پاسخ‌های پیشگیرانه را از مهمترین اقداماتی می داند که در حوزه‌های مؤسسات اعتباری و بانکی، مالیاتی، دفاتر اسناد رسمی ذیرپط ضروری است. به علاوه، از جمله مهمترین موارد و بستر سازی‌ها را در این خصوص، تجهیز سیستم بانکی و رایانه‌ای کردن مرکز اقتصادی و بانکی و اتصال و ارتباط آنها با مرکز اطلاعاتی کنترل کننده و سوق دادن مردم به انجام معاملات از طریق کارت‌های اعتباری و در نتیجه ثبت اتوماتیک معاملات در سیستم‌های بانکی می داند. در کوتاه سخن، ضمن تأکید بر ضرورت ایجاد هماهنگی در قوانین مربوطه و از بین بردن تعدد مرکز تضمیم‌گیری و سیاست گذار در امور اقتصادی و بازرگانی و گسترش نظارات بانک بر گردش پولی و مالی کشور، به عنوان آخرین پیشنهاد، وضع قوانین کیفری متناسب و دقیق در زمینه مبارزه با این پدیده را لازم و ضروری لحاظ می کند.

«پژوهش‌های حقوقی»

پژوهش‌های حقوقی، مجله‌ای است که به وسیله مؤسسه مطالعات چالش‌های ورود کشورهای اسلامی به نظام حقوقی - اقتصادی بین المللی با تأکید بر ایران (دکتر بهروز اخلاقی)، علنی بودن دادرسی در پرتو اسناد بین المللی و حقوق داخلی (دکتر علی خالقی)، تفسیر اصل قضايی قانون اساسی در تعاوونی‌ها (پروانه تیلا)، ساخت دیوار حائل در سرزمین اشغالی فلسطین: دیوان بین المللی دادگستری به عنوان حافظ صلح و امنیت بین المللی (امین زارع فرو حمید هاشمی)، قطعنامه سپتامبر ۲۰۰۴ و عملکرد شورای حکام آژانس بین المللی

انرژی اتمی در آزمون اجرای حقوق بین الملل (نادر ساعد)، جنبه‌های حقوقی قراردادهای سرمایه‌گذاری بیع مقابل (جوانمرد صادقی)، حمایت از حق ثبت اختراعات در سازمان جهانی تجارت (امیر ساعد وکیل)، شیوه‌های جرمان خسارت ناشی از نقض تعهد قراردادی در کنوانسیون بیع بین المللی کالا (محسن صادقی)، تعقیب کیفری کارگزاران عالی رتبه دولت‌ها در دادگاه‌های داخلی به اتهام ارتکاب جرایم بین المللی (دعوای کنگو علیه بلژیک در دیوان بین المللی دادگستری) (آنتونیو کاسسه، حمید رضا جاویدزاده)، میزگرد راجع به ابعاد حقوقی سرمایه در شرکت‌های سهامی (-)، طرح پیشنهادی اصلاح ماده ۵ قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت راجع به سرمایه اسمی شرکت‌های سهامی (دکتر احمد بیگ حبیب‌آبادی)، اقلیت در ادغام شرکت‌های تجاری (دکتر احمد بیگ حبیب‌آبادی)، نظارت بر عملکرد مدیران شرکت‌های سهامی عام توسط نهادهای دولتی در حقوق انگلیس و ایران (دکتر سید الهام الدین شریفی)، تشریفات قانونی انتقال سهام در شرکت‌های سهامی (سعید صفیان)، تأمیلی بر قطعنامه ۱۵۵۹ شورای امنیت در مورد حاکمیت لبنان و خروج نیروهای بیگانه از این کشور (دکتر سید قاسم زمانی).
تبعیت از قانون و مسؤولیت در صورت عدول از آن، خمیر مایه حاکمیت مردمی است. در نظم حقوقی مبتنی بر پوزیتیویسم، برای تنظیم طولی روابط بین قاعده حقوقی، آثینی بر پایه اصل چینش هرمی شکل پدیدار شده است تا تضمین همسازی قواعد مادون با قواعد مافوق میسر گردد. در این راستا، کشورمان نیز از این قاعده مستثنی نبوده و چنین سلسه مراتبی در کنار پیش‌بینی مراجع مختلفی جهت تضمین ایفاده مسؤولیت آن نظری مراجع پنجگانه برای نظارت بر مصوبات قوه مجریه به تصویر کشیده شده است که دیوان عدالت اداری یکی از این مراجع پنجگانه مذکور است. از این چشم‌انداز، «تفسیر قضایی قانون اساسی در رویه دیوان عدالت اداری» عنوان مقاله‌ای است از سرکار خانم پروانه تیلا، مدیرگروه مطالعات و پژوهش‌های حقوق عمومی در اداره کل پژوهش ریاست جمهوری که در دو بخش به بررسی تعدد نظارت بر مصوبات قوه مجریه و جایگاه دیوان عدالت اداری نظری نظارت شرعی، احراری، قانونی عادی، قضایی و قانونی اساسی بر مصوبات قوه مجریه (بخش اول) و تأمیلی بر رویه دیوان عدالت اداری در تفسیر قضایی قانون اساسی (بخش دوم) می‌پردازد. نگارنده در بخش اخیر، ضمن بیان اینکه تفسیر (به منزله طریقه رفع مانع از تجلی ماده یک که این قاعده حقوقی) در حوزه حقوق عمومی به ویژه در مورد قانون اساسی آئین و اسلوب خاصی دارد و دیوان عدالت اداری در رویه خود به صورت منظم قانون اساسی را به هنگام شکایت از مصوبات قوه مجریه براساس اصل یکصد و هفتاد مورد تفسیر قرار داده و نیز بیان تفاوت تفاسیر عملی دیوان عدالت اداری که به موجب آن چون مصدقای از تفسیر قضایی اند، به تبع استقلال قضات به صورت خود به خود معتبر خواهد بود، نگرش دیوان را درخصوص برخی از اصول قانون اساسی نظریهای وزیران و جایگزینی ابتکار قانون از طریق صلاحیت آئین نامه‌ای (تفسیر اصل ۱۳۸، قابل جمع بودن رابطه استخدام دولتی با عضویت در تعاوونی‌ها (تفسیر اصل ۱۴۱)، حمایت از حقوق شهر و ندی در برابر عملکرد دستگاه دیوانی (فصل سوم قانون اساسی) همچون حق داشتن مسکن، آزادی تحصیل و رفت و آمد، حق انتخاب وکیل در دعاوی، مورد مدافعت و امعان نظر قرار می دهد و سرانجام با تأکید بر اینکه «سخن آخر را در چیزی گفتن، الزاماً به معنای سخن درست گفتن نیست»، بدین نتیجه می رسد که در کنار ایراداتی که در مبانی قانونی اساسی و رویه دیوان عدالت اداری وجود دارد، فقدان قواعد و آئین خاص تفسیر قضایی اصول قانون اساسی، ممکن است مسیر توسعه تدریجی حقوق عمومی را به بیراهه بکشاند و از این منظر، به طریق مقتضی تدوین تدابیری برای رفع این چالش‌ها را پیشنهاد می دهد ■

آشنایی با سایت اداره کل پژوهش و اطلاع رسانی ریاست جمهوری

<http://Lri.govir.ir>

ریاست جمهوری
اداره کل پژوهش و اطلاع رسانی

Presidential Office
Bureau of Legal Research and Information

اداره کل پژوهش و اطلاع رسانی معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری، در راستای برنامه ریزی و آینده نگری در جهت تحقق اهداف سازمانی یعنی پژوهش‌های حقوقی و پاسخگوئی بخشی از نیازهای تحقیقات حقوقی دولت بویژه ارائه رهنمود به ریاست محترم جمهور و همچنین رفع نیازهای مجموعه دولت در فرایند توسعه حقوقی، تلاش و فعالیت می‌نماید. در همین راستا است که علاوه بر انتشار ماهنامه اطلاع رسانی حقوقی، سایتی را به نام سایت حقوقی اداره کل پژوهش و اطلاع رسانی ریاست جمهوری طراحی و راه اندازی نموده است. این سایت در تاریخ ۱۵/۸/۸۲ با حضور حجت الاسلام انصاری، معاون حقوقی و امور مجلس رئیس جمهور افتتاح گردید.

سایت مذکور به چهار زبان فارسی، عربی، انگلیسی و فرانسه طراحی شده و هم اکنون بخش فارسی آن رو به تکمیل شدن است. این سایت علاوه بر معرفی اداره کل، شرح وظائف و ساختار سازمانی آن، بیشتر به مسائل پژوهش حقوقی اختصاص یافته و ضمن معرفی گروههای پژوهشی حقوقی در این اداره کل (گروههای پنجگانه حقوق عمومی، بین الملل، جزا و جرم‌شناسی، خصوصی و بنیادین) و شورای علمی معاونت حقوقی و امور مجلس، طرحهای پژوهشی انجام شده و در حال انجام هر گروه را به تفکیک به مععرض دید کاربران گذاشته است. با وارد شدن به گزینه گروههای پژوهشی، می‌توان اعضای فعال آن گروه و طرحهای انجام شده و در حال انجام و حتی پیشنهاد پژوهشی و چکیده ای از هر طرح و مقاله‌های تدوین شده توسط اعضای گروه را ملاحظه نمود.

در این سایت، خلاصه‌ای از اطلاعات مطرح شده در نشست‌های علمی و حقوقی که اداره کل پژوهش و اطلاع رسانی معاونت حقوقی و امور مجلس برگزار نموده منعکس گردیده و فهرست برنامه‌های آتی این سلسله نشست‌ها نیز پیش‌بینی شده است.

ارائه انتشارات اداره کل اعم از کتابها، ماهنامه اطلاع رسانی حقوقی و مقاله‌های حقوقی، از دیگر تسهیلات این سایت است. این سایت پل ارتباطی با سایر سایت‌های حقوقی داخلی برقرار کرده و با تعییه سایت‌های مهم حقوقی در صفحه اصلی، امکان دسترسی به آنها را تسهیل نموده است.

در صفحه اصلی سایت، آخرین اخبار و تازه‌های حقوقی نیز منعکس گردیده که متناسب با تحولات مهم حقوقی، به روز می‌گردد. در حال حاضر، تکمیل بخش فارسی سایت در حال اتمام بوده و متعاقب آن، مطالب سایت به سه زبان دیگر (عربی، انگلیسی و فرانسوی) پردازش وارائه خواهد شد. برای ملاحظه این سایت به نشانی ذیل مراجعه فرمائید:

<http://Lri.govir.ir>

منصور گرامی برومند

مسئول امور رایانه و سایت اداره کل پژوهش و اطلاع رسانی